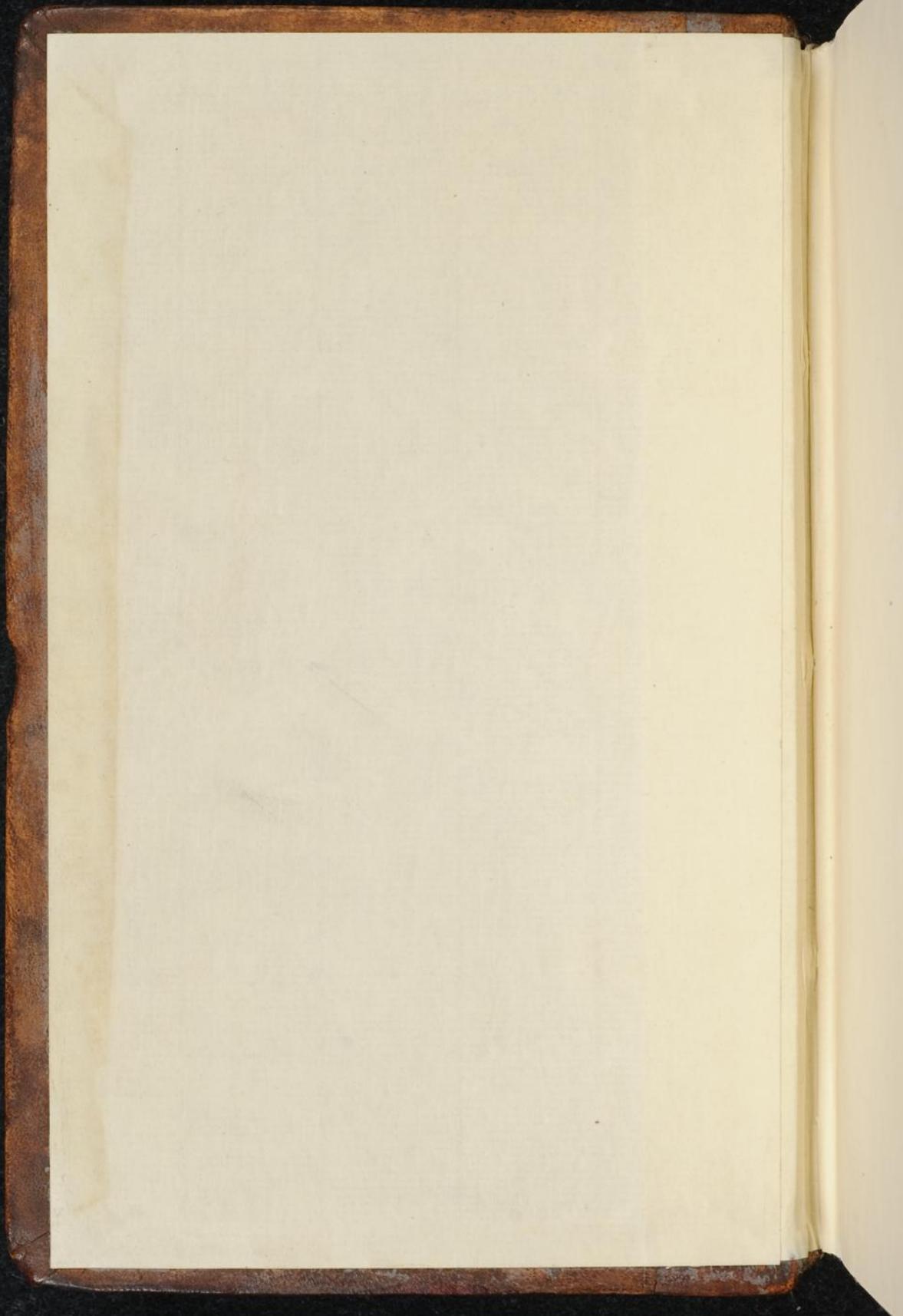
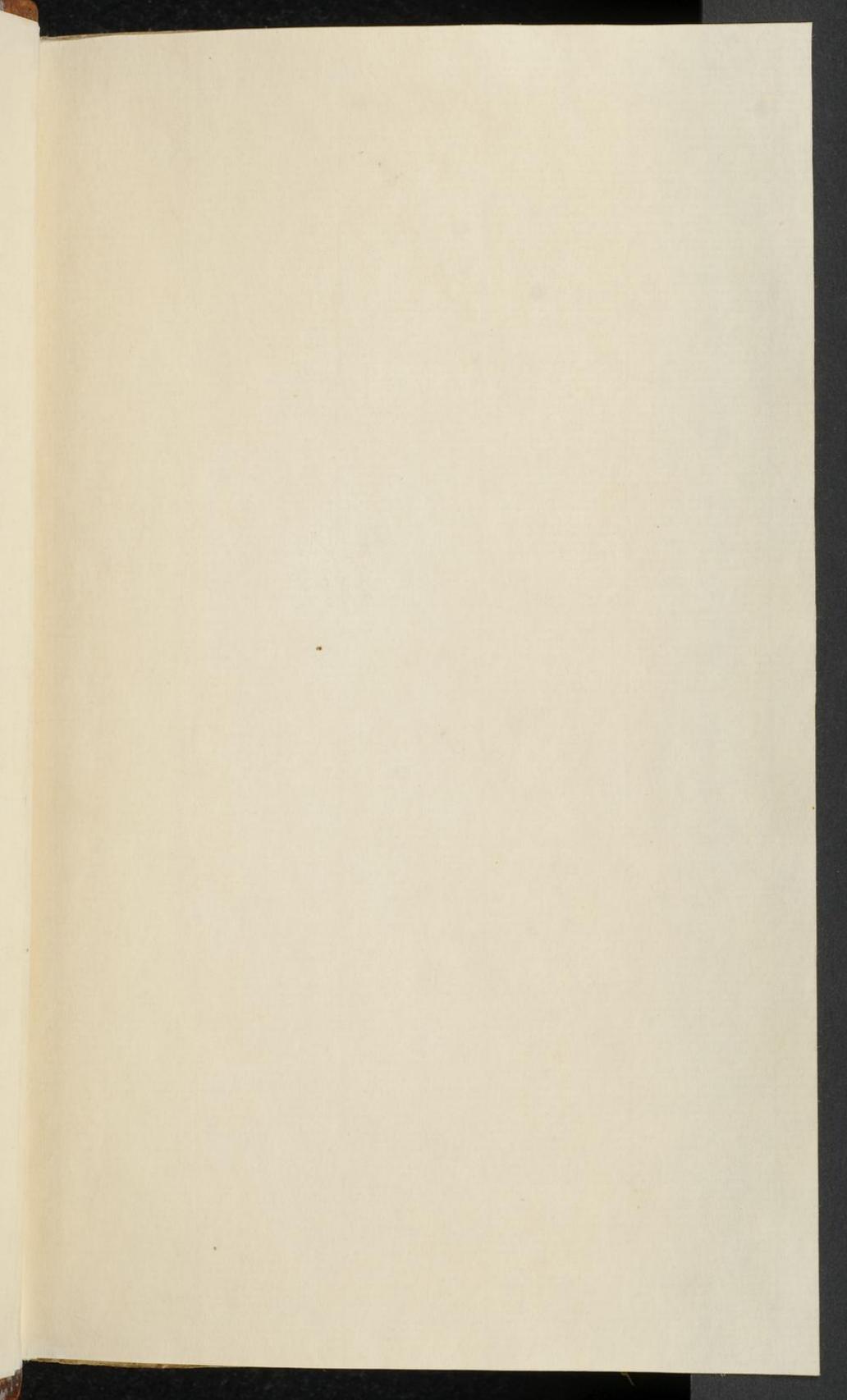
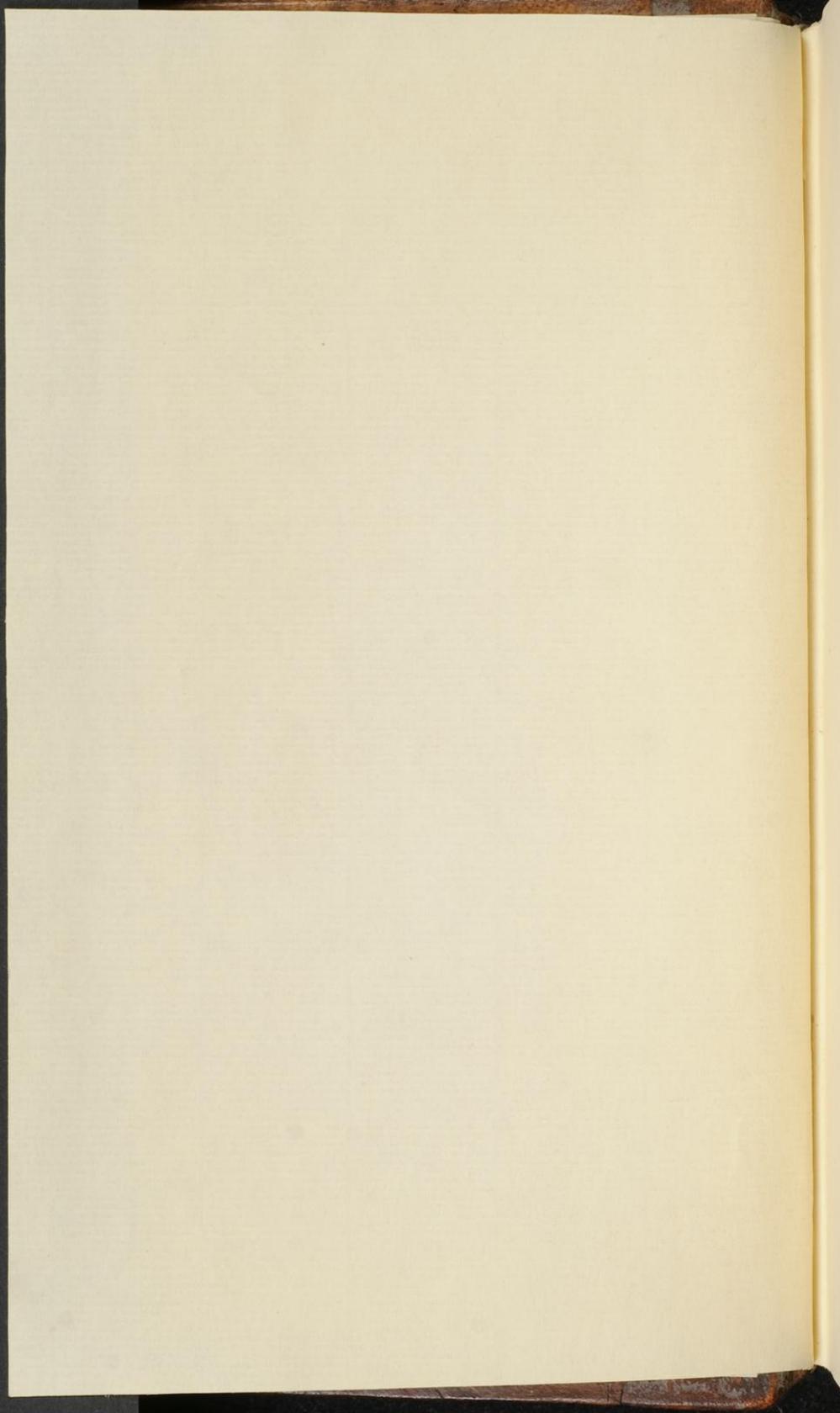

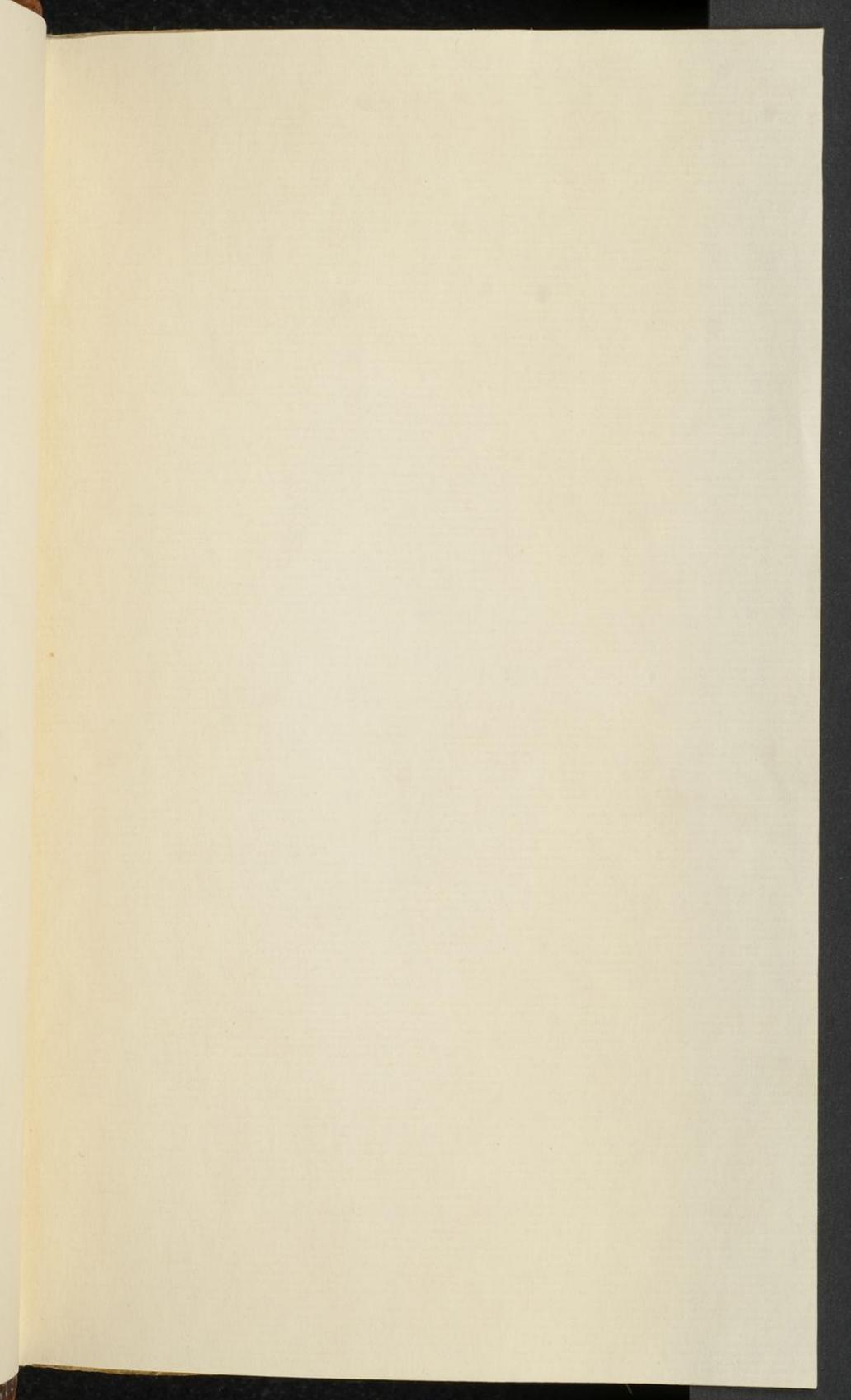
LIBRARY OF
ST. JOHN'S COLLEGE

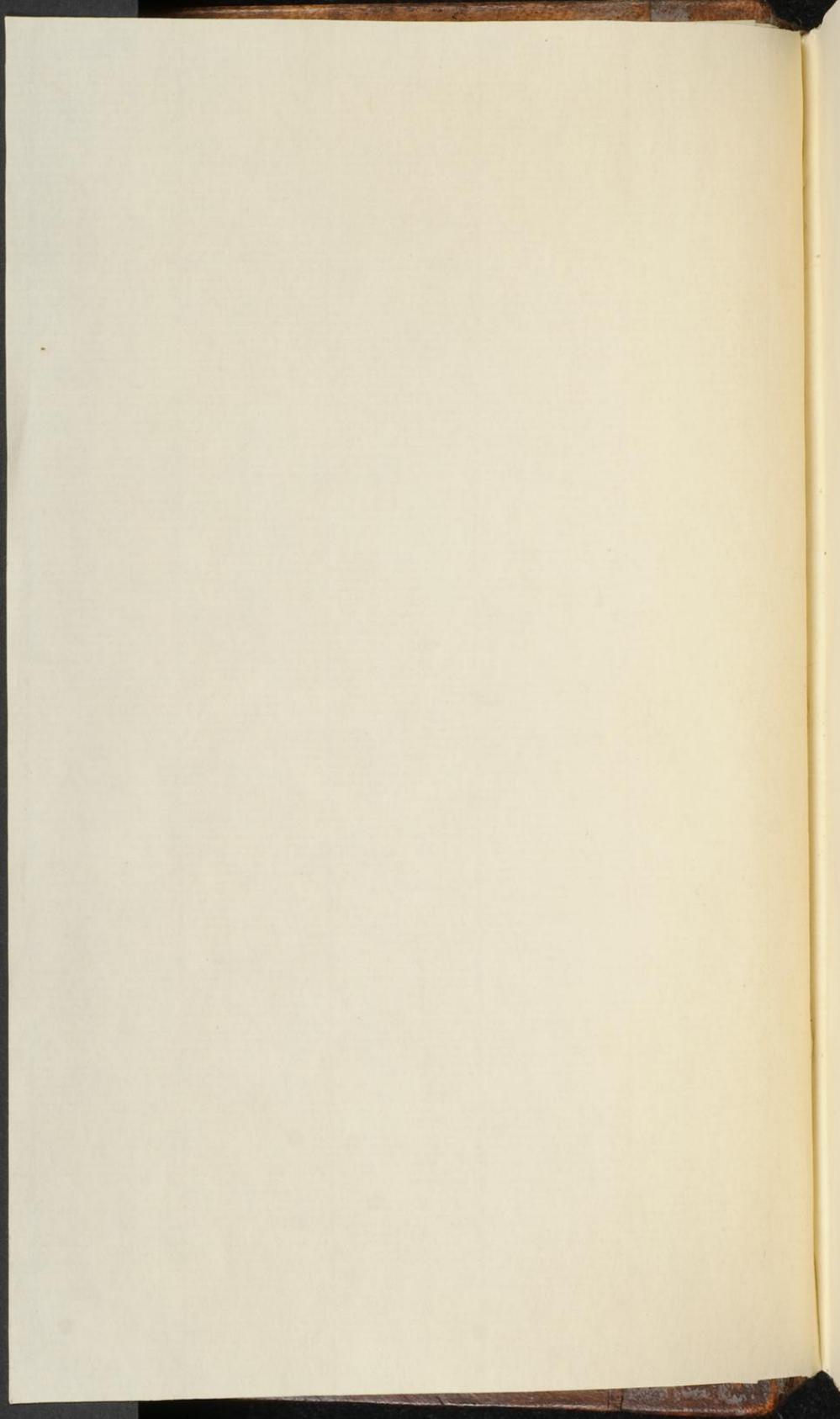

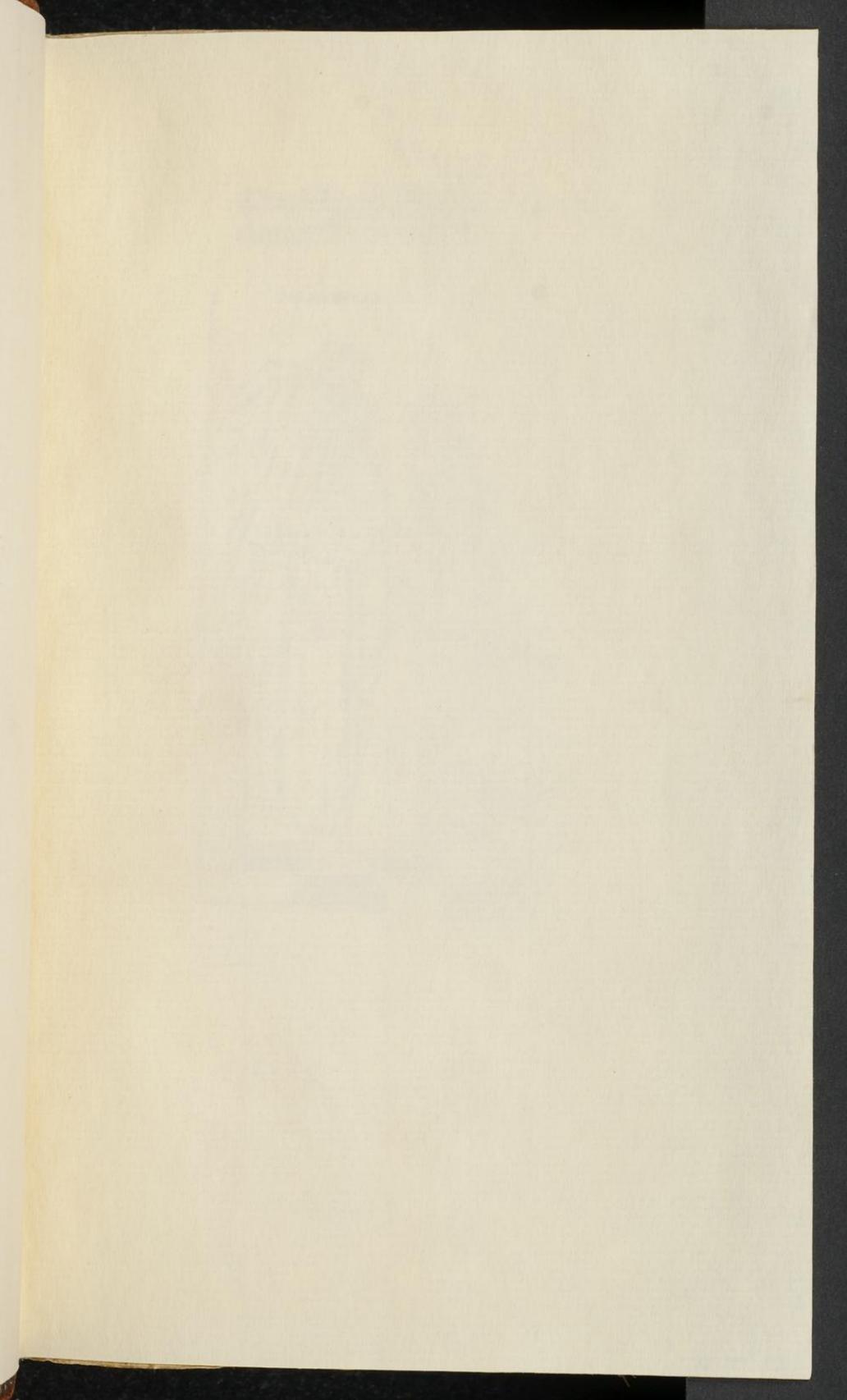

Chap.
12

Sancti Petri Confessoris. 1

Moralissimus Catho. cū
elegantissimo cōmento.

M. del. 265

N. Lat. 265

2
(Inkr.)

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUISSELDOFF

5
(Ink)

2

Incipit liber de doctrina Cathonis ampliatus per
sermōnes rethoricos et morales: p̄ fratre Robertū de Eu
remodio monachū clarauallis.

Onerose indolis adolescētulo petro de sa
lucijs Robertus de euremodio monach⁹
clareuallis seipm̄ a domne officii carita
tis Tua postulauit supplicatio quam susci
pio p̄ mādato. vt qui me in rethoricijs scio
lum asserebas: tibi libellum cuderē. in quo
posses decē artis gustare p̄micias. et in familiari colloquio
ruditatis grāmaticē fugere barbarissimos. Ego sane ope
preciū duxi: tuis in hac parte non obaudire iussionibus.
et moralem librū viri doctissimi in arci cathonis suscepti p̄
themate. et sup̄ singulis eiusdē viri clarissimis documen
tis: materiam p̄sayce dilataui. verbis quidem simplicib⁹
licet nō penitus a regulis eloquentie inexptis. in quo pri
miciarū lacte degustato. vsum faceti sermonis animus in
uenilis paulatim iuuat. et hac nouitate concepta: succe
dente tempore et ingenio dilatato: altiora huius artis in
posterum suscipiat documenta

In hoc Cathonis viri moralissimi. p̄logo decem decalo
gi precepta ponūtur. septem quoq; virtutes contra mor
talia septem per pulchre interferūtur.

3 2

Quoniam ego catholice in animo profiterar
Omni animaduverterem quod plurimos homines
deviare virtutum hominibus erratibus
grauiter errare in via morum: succurrendum

per precepta morum putauit
et consulendum eorum opinionem fore existimaui.

propter hanc causam homines quod honor est promittitur utitur consequerentur.
Maxime ut gloriose uiuerent et honorem contingeret
carnalis et spiritualis modo et ordine

Nunc te fili carissime docebo: quo pacto mores
quod uirtutes sunt in anima disponas colligas documenta morum
animi tui componas. Igitur precepta mea ita
tu fili quia

legito ut intelligas. Vegere enim et non intelli-
tempore prode

gere est negligere
et honora ipsum ex tota anima tua

Itaque deo supplica.
carnales et spirituales honora enim patrem et matrem et cruce longeuus super
per terram

Parentes ama
sanguineos vel proximos tuos christianos qui in fide sunt cognati

Cognatos cole Datum serua
impedit omne fornum de fideus denarioz Cum scio scius eris cum pueris puerteris

Foro te para Cum bonis ambula
secretum tractatum

Ad consilium ne accesseris. antequam uoceris
scilicet a concupiscentia mulierum. quod scribitur. beati mundo corde.

Mundus esto
hoc multiplicat aicos in etate vel scientia locum dabit

Saluta libenter Maiori cede Minori parce

si cū amore time .i. oēs res tibi pertinentes
Magistrū metue Rem tuam custodi
secūdia ē laudabil' passio i iuuenib' scriosus esto in opetuo

Verecundiā serua Diligentia adhibe
bonarū artū scripturas ames. et vicia carnis amabis

Libros lege Quos legeris memento
tanq̄ pater suū plem affabilis mitis et benignus

Familiam cura Blandus esto
.i. sine causa q̄ dixerit frī suo fatue reus ē ignis gehēne

Trasci ab re noli Nemine irriseris
.i. cōcebite vob iuicē qm̄ inhonestis nō est bandū

Mutuū da Cuides videto
.i. bono et iusto testōnio qm̄ bursa euacuat et paup̄tatē inducit

Judicio adesto Coniua raro
quod nature sufficit iuramentū tuū debes tenere

Quod satis est dormi Iurandū serua
viniū t pate sūptū acuit igeniū pulchrū ē .p. republica mori

Vino te tempera Pugna pro patria
.i. stulte et sine causa teipm̄ delibera p̄sūq̄ loq̄ris

Nil temere credideris Tu te consulte
.i. luxuriā q̄ dilig' scortū p̄dit sbaz seneca Dciū sine lris mors est

Meretricem fuge Vitteras dilce
p̄des oēs q̄ loquūt mēdaciū nā vt dcm̄ ē Cui des videto

Nil mentiri Bonis benefacito
ita viuas ne malebicularis Malebicti ibūt in ignē eternū

Maledictus ne esto
.i. opinionē bone fame de te vel alijstene .i. da iustū iudiciū.

Exstimacionem retine Equū indica
q̄ malcoixerit p̄ri vel matrimala morte moietur

Parentes patienter vince
maximū viciū ē ingratitude. hoc enim luciferū in infernū detrusit

Beneficū accepti memor esto.

.i. ad tribunal iudicis vt dicas iusticiā .i. sapiens ad dandū p̄siliū

Ad pretorium stato **Consultus esto**

.i. virtuosē oīā operare nō occidat sol sup iracundiā yrām

Vtere virtute **Fracundiā tempera**

recrea te ludo hoēsto .i. oēm ludū inhonestū

Troco lude **Aleas fuge**

maledictus q̄ p̄fidit in fortitudine diuiciarū et viriū suarū

Nil ex arbitrio virium feceris

q̄ta maior es humiliā te in omnib⁹ .i. nec rem cupias alienam

Minorē ne contempseris **Aliena cōcupiscere noli**

ap̄lus. viri diligitē vxores yrās .i. filios tuos fac doceri

Coniugem ama **Liberos erudi**

sustine penas legis quas tu constitueris

Datere legem quā ipse tuleris

sapiens paucis imotescit verbis. stultus totū spiritū suū p̄fert

Pauca in cōiuiuo loquere

iusticia est p̄clarissima oīm v̄tutū **Itē nunq̄ vibi iustū derelictū eē**

Illud stude agere quod iustum est

scz erga deū et pximū tuū **In his duobz mādatis p̄dct tota lex ⁊ pp̄he**

Liberenter amorem fertō

**Que dicta sunt a Cathone breuiter psay
ce/āpliore stilo p̄sequit eleganter metrice.**

Pura mente deū tuū ama

Dignus .i. nr̄s rō natural .i. scripture sacre
Deus est. animus ut nobis carmina dicūt.
deus .i. a te .i. pncipalit̄ sup̄ oīā hō: anō? amandus
Hic tibi p̄cipue fit pura mente colendus

Naturalis ratio: legalis institutio. ⁊ cōis conceptio
animorum: hoc habet/ dilcernet/ et precipit. q̄ vnus creda
tur deus omnipotens. diligatur cordialiter. et magne ve
nerationis officijs adoretur **Q**ui quidē est tanq̄ clauus
fixus et stabilis. circa quem omnia reuoluuntur. origina
le seminarum omnium entium. omniū rerum primordia
le principium. qui iuxta salamonis eloquium omnia dispo
nit. in numero/ pondere/ et mensura/ comprehendens om
nia et a nullo alio comprehensus. **E**t ut verbis augustini
vti liceat. deus est intra celum nō inclusus/ extra celum nō
exclusus: supra celū non elatus/ subtus celū non depressus

Quia igitur ex eius gratuita liberalitate procedit q̄ su
mus/ q̄ viuimus/ q̄ mouemur. sine cuius manutenētia to
ta natura rediret in nichilū: sicut ex nichilo est creata. **H**ic
igitur deus est tota cordis intentione pensandus honora
dus sacrificio: et toto oris iubilo collaudandus. **H**ic tibi
p̄cipue fit pura mente colendus **V**nde nouus catho.

Lingua paterna sonat quā dei sapientia donat

Nec audi fili mentis q̄ reponē cubili

Pronus dei cultū pnū tu dilige multū

Qua sine cultura nō est mens crimine pura.

De vigilia

.i. magis semp vigila

.i. dormitiōi qd̄ plus est q̄ datus

Plus vigila semp. ne somno deditus esto

.i. longa dormitio qz ocia dant vicia bat

Nam diuturna quies. vicij̄s alimenta ministrat

Si negligentie torpor delidiose mentis hospiciū in-
uaserit: tunc pscripta diligentia: z virtutū exercitu relega-
to: omnis viciozū turba succedit. **I**n somnis multis: et pi-
gricie ingluuies: et castrimergia: et ones viciozū comites
subsequuntur. **C**aveat igitur imprudens adolescentia/ immo
deratis sompnis incubere. ne virtutū moderatrix tempe-
rantia: patiat exilium. **S**i enim humane vite multū tem-
poris spacium pberetur: nec cōfectū senio/ nec castatum
egritudine: rebus tamen virtuosis sublimibus/ ac studio-
sis exercicijs foret impendendum. ne desidiosa pigricies
sompnis enutrita diurnis: et nocturnis voluptatib⁹ scili-
cet augmentata: abortiuū virtutis pareret. quippe quia bo-
nestatis aditū separat atqz capistrat. **N**ā diuturna quies
vicijs alimenta ministrat. **V**nde nouus catho-
licus. **N**on teneas vane de somno surgere mane
Longa quies somni vicio fit fomes inani

Inguā compeſce

pncipalē refrenare ſuppleſſe
Virtutē primā puto cōpeſcere linguā
dilectus. ſ. eſt .i. vbi et qñ tacendū eſt
Proximus ille deo qui ſcit ratione tacere

Quisquis virtutis oſtium nititur introire: aut ſi q̄s
eximijs moribus pollere conatur: lingue ventilabrū tota
moderatione refrenet. **S**i quis enim proprio ſensualita-
tis ductus imperio: oris ianuam oportune et impoſtune/
ad ōne verbū loquacitatis aperiat: mox detractionis val-
uas: diſſentionis aditus: z contumeliarū iurgia: preparat
et diſponit. **I**mitetur igitur ſapiens nature ſagacis indus-
triam. que linguā in humano capite triplici clauſura reclu-
dit. labijs videlicet dentibus/ et palato. p hoc innuens ſa-
pientē paucis contentari eloquijs. ſupefluere verbo non

carere vicio. nam hec vicialis pestilentia: impetū malicie
nō poterit cohibere. **P**roximus ille deo qui scit ratione
tacere **V**nde nouus catho.

Si cupias pacem linguā compeſce loquacem
Et ratione ſile conſiliū ſi cupis adire

// **Notam contradictionis caueto**

contemne iā hoc iā illud volēdo ipi

Sperne repugnando tibi tu contrarius eſſe.

i. cū nullo p̄cordabit discordat

Cōueniet nulli qui ſecū diſſidet ipſe

// **C**ū dictante rōnis iudicio / ſententiā veritatis acce-
peris: ſiue fuerit virtutis laudatoria: ſiue criminis inuecti-
ua: ſi banc ad aurem publice multitudinis te contigerit. p̄
mulgaſſe: ſtabili fundamēto veritatis infixus: ab hoc tra-
mite nulla cōtrarietatis opinione diſcedas. **N**e varietatē
macula deturpatus: puerilitatis tibi crimē ingeras. dum
affirmando et negando cōtraria ponis in eſſe **S**perne re-
pugnando tibi tu cōtrarius eſſe **V**nde nouus catho

Nulli ſe iungit ſua quē diſcordia pungit

Qui ſua diuulgat mea vel tua quō celat

// **Aliorū mores et vitā ne carperis**

actus et opaciones

prauos.

Si vitā inſpicias hominū ſi deniq; mores

arguis peccātes null⁹ hō ſine peccō

Cū culpas alior. nemo ſine crimine viuūt

// **H**umane fragilitatis iudicium: has ignorantie tene-
bras expit̄ur: vt prop̄ij reatus ignarus: ad alienarum cul-
parum iudicia: ſe frequenter transferat. eo magis confuſio-
nis aſſecutus iudicium quo mordaci ſordidatus vicijs lin-
gua: aliorum crimina reprebendit. **S**icut nempe ille aro-
matibus indiget: qui rebolentiam miniſtrare ſaragit. ſic il

lum vicijis cauere conuenit: qui alios facere nititur virtuo-
fos. attento ecia q̄ humane fragilitatis labilitate pensata:
ille tyrannizat in moribus: qui in mortalibus filijs adam
cacumina p̄fectionis morū inquit. cū scriptum sit. Qui
seruiunt deo non sunt stabiles. et q̄ in angelis suis repe-
rit prauitatem. Quis igitur nisi mentis inops: maiora an-
gelis/in hominibus stabilinuit. Cum culpes alios nemo si-
ne crimine uiuit. Vnde nouus catho
Tu qui cuncta notes qui lustras regna boetes
Non repire potes quos sine labe notes

Relinquenda sunt nociua licet cara sint

q̄ poterūt nocere dignitates l' officia
Que nociua tenes. quāuis sint cara. relinq̄
hōstū vel bonū vtile c̄ris hōib⁹ vel bonis corpalibus

Utilitas opibus preponi tempore debet
Quotiens honores diuitie/vel cuiuslibz rei possessio
peculium/virtutibus inuidet vel scandalum. penitus est si-
ne doloris amaritudine deserendū. quia nimirū digniora
vilibus/ac maiora minoribus conuenit anteferri. nec ē du-
bium sapienti: q̄ quicq̄ possessori detrimentū ingerit: p̄-
brose conquiratur/vtiliter deseritur/et possidetur iniue.
Que nociua tenes q̄uis sint cara relinq̄ Vñ nou⁹ catho
Omne qd̄ est carū fore si tu credis amarū
Proijce nec retine ne sit tibi causa ruine

Gaudete cū gaudētib⁹ & flete cū flētib⁹

matur⁹ et grauis ridiculosus iocosus vt negociū req̄rit
Constans et leuis vt res expostulat esto
.i. vbi r̄ q̄n oportet suos reprehensione
Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.
**Si sapientie fores nitaris ingredi: hāc prudentie re-
gulam in humano conuictu nō postponas. vt videlicet te**

sic rebus accōmodes: q̄ sine leuitatis notamine eundem/
ac varium/te diuersa cōsideracione p̄sentes. **I**nter dū
siquidem secundū factorum exigentiā expedit virilis ani-
mi constantiam exhibere **I**nter dū vero beniuola rran-
quillitate potiri // **S**icut enim articuli manuū aliquando
producentur in longum. inter dū vero rotantur in orbē:
seu replicantur in palmam: ydemptitate manuū non mu-
tata **S**ic itaq; sapiens cum p̄udentibus philofobpūm re-
dolet. cum iocantibus laxatur in risum. cum seriosis con-
sultat. cū peregrinis loquitur aut salutat **T**emporibus mo-
res sapiens sine crimine mutat **V**nde nouus catho.

Leuis semperit sapiens si res sua querit

Et mores vertet sic sine crimine certet.

Uxori querulanti nō facile credas.

fine cā tue .i. mācipiis tuis cōquerenti
Nil temere uxori de seruis crede querenti
p̄ quia maritus suus illū seruū

Sepe etenim mulier. quē coniunx diligit. odit

Densata muliebris mutabilitatis natura q̄ nunc in
istū/nūc in illū/os suū stomachōdo relaxet/ **N**ō debet vir
prudens uxoris sue machinātis verbis/fidem adhibere.

Cū enī vt autor ē maro/ **V**ariū et mutabile semp sit femi-
na: facile sit vt effrenate lingue sue. pcacitas: iurgioꝝ vene-
na euomat. dū false materiā contra quēpiā concipiat **Q**uō-
si non attente caueris: sed tue honestatis/ tuozq; mācipio-
rū emule/morē gesseris: jā iā tibi/ nedū mancipio tuo: mu-
liebri ritu vocib⁹ blandis struet piculū. dū maxime sola co-
gitat/paleas manu colligit/terrāq; pede fodit **S**epe etenim
mulier quē cōiunx diligit odit **V**nde nouus catho

Nil temere credis uxoris sepe querelis.

Namq; deus nouit/ vt quos tu diligis odit

De correctione fraterna

^{p qñ corripis peccantē} ^{peccās .i. corripī}
Cumq̄ moneas aliquē nec se velit ipse moneri
^{ille peccans} ^{ab incepta correptione}

Si tibi sit carus noli desistere ceptis

¶ Quotiens aliquis in amicitia cōiunctissim⁹: laxatis intēperantie frenis vectus equo lasciuie: parua vicioꝝ seu pagrū lubricæ voluptatis excurrit: Tūc vacandū sūmope est. vt crebris exhortacionib⁹ facundo sermone mellitis: amici lingua necessariā adhibeat medicina. Si forsan ille/ vt assolet/ corrigentis manū dolent sustineat: malens suis incubere fetozib⁹/ q̄ curacionis remediū experiri: n̄ illico debet exhortantis lingua silere. sed p̄gestis rōnib⁹ morbi mollire duriciem. et donec tandē finē optatum p̄cipiens: non resiliat ab inceptis. **Si tibi sit carus noli desistere ceptis.** **Vnde nouus carbo**

Cū moneas carū q̄uis tibi fiat amarū

Non tamen absistes quin vba monendo ministres

De multiloqua cōtencione

^{loquaces} ^{litigare cōtumeliosis}
Contra verbosos noli contendere verbis
^{a natura omnib⁹} ^{q̄ stultoꝝ numer⁹ ē infinitus}

Sermo datur cunctis animi sapientia paucis

¶ Inter hūane vite cōtagia nichil securius: nulla maior moderatio rōnis: q̄ smones cohibere supfluos. et cōtra loquaces q̄ inaniē garrunt/ temperantie moderantiā obfuarē. **In hoc em̄ nos experientia naturalis edocet. Nā** sicut ignis materialis cōbustibiliū appositione succendit/ et eoz successina depositione deficit et decrescit: sic lingue virus cōtumeliaz blasphemiaz: et iurgioꝝ dilatati iurijis

nōnunq̄ in fornacem irrefrigerabilis succensionis ascen-
dit. et dum verbum verbo quasi clauus clauo retundi cre-
ditur: augetur morbi perniciēs. quia iuxta dictum poeti-
cum latet anguis in herbis **Contra verbosoz noli conten-
dere verbis** **Vnde nouus catho**
Verbosaz lites fili carissime vites
Multi sermonē retinent sed non racionem.

Tibi proximus esto

amicos & filios

pro carior tibi

Dilige sic alios vt sis tibi carus amicus

liberalis in dādo nō rēbaldis

ne tu paciariis defectū

Sic bonus esto bonus. ne te mala damna sequātur

**Politice vite peritia hoc speciale mandatū obseruā-
cia regulari cōmendat: ne quispiā inter homines p̄poste-
rato ordine caritatis: aliena cōmoda p̄prijs necessitatibus
anteponat** **Sic enim salomone docente instruimur: vt vi-
delicet p̄prioꝝ fontiuū latices hauriam⁹ primitus. et post
modū ipos in primos diriuemus** **Sic sibi nequam et in-
sapiens: omnibus videtur inutilis** **Enimvero p̄ficiētes
multis et in p̄prijs necessitatibus negligentes: similes fac-
ti sunt insipientib⁹ /z sue stodilitatis merito bestijs p̄parāt**

Sic bonis esto bon⁹ ne te mala damna sequāt **Vñ no. ca.**

Prospice sic alijs vt sis tibi carus et ipsis

Sic bonis esto caris ne tu mala damna sequaris

Ne sis fame cupidus

vanos in diffamiā surgētes

.i. p̄mus fictoz vel inuentoz

Rumores fuge ne incipias nouus auctor haberi

iō iuuenalis ait digito p̄pescelabellum

Nam nulli tacuisse nocet sepe nocet esse locatum

**Si fame preconium dignis relatibus adipisci con-
tendas: inanes rumusculos bistrionū et narratoꝝias imo**

derate scurrilitatis ineptias: totis virib⁹ declinato **P**ost
q̄ enim mentis humane thalamo hec voluptas infederit:
nequissimi hospitis contagiata veneno: letatur murmure
detractione pascitur/luxurie gratulatur. et puocato vicio
rū exercitu: virtutū collegium intercludit **N**am iuxta
postolū: prava colloquia. mores corrūpūt egregios. que
si longa obseruatione conualuerint: facili d̄ imitatione nō
poterunt cobiberi **R**umores fuge ne incipias nouus ac
torz haberi **N**ō nouus catbo

Effuge rumores simul et nouitatis honores
Nam nulli tacuisse nocet loqui quoqz nocet

In promissis nō cōfidas

pecuniā vel aliud

tuo creditori.

Rem tibi pmissam certam promittere noli

.i. pmissa raro seruantur habūdant vobis. sine opibus

Rara fides ideo qz multi multa loquūtur

Cōstantie turrem pponens ascendere: et veritatis
iudicio redimiri. attēdat humane mutabilitatis fallacias
q̄ frequentius incidunt in falsitatis laborintum **C**ū enim
scōm sapientem vanitati cuncta subiaccent: **E**t iuxta p̄
phetam vani filij hominū et mendaces: qui in coz pollici
tatione confidunt. et pmissa dubia p constantibus affir
mātes more illoz qui anguillam lubricani cauda stringūt
non sine nota infamie a pollicitis ac pmissis pariter exclu
dūtur **R**ara fides iō est qz multi multa loquūt **N**ō no. ca.

Rem tibi pmissam nulli pmissis ipsam

Perdit nāqz fidem sit multa locutio pridem

Te ipm nosce

.i. laudibus extollit

.i. iudicabis teipm fibigius fis

Cū te quis laudat. iudex tuus esse memento

qui forte adulatores sunt

Plus alijs de te. quā tu tibi. credere noli

O tu quisquis in huius vite fluuio: ymmo i mari magno ac spacioſo nauigas: hoc in erario memorie ſedula conſideratione reponas: ne alienis laudibus intumeſcens plerumque extere aſſertioni quam proprio iudicio condeſcendas. In hoc enim proprie fallit humane deliberationis iudicium: quod more oculi corporalis aliena perſpicies: non ſeipſum permittit intueri. ſed dum palponum mendacia: adulatorum phaleras: et cetera ſeductionis miniſteria: aures laudis bibule minus prudenter attendunt: tunc demulcetur peccator in deſiderijs anime ſue. et iniquus benedicitur. aut ambulans quidem in magnis et mirabilibus ſuper ſe: non teſtimonium conſcientie veracis inſequitur. ſed acquieſcit fraudulente falſitatis. **S**ane poſtquam adulatrix loquacitas. miniſtrante fortuna adulationis optata ſtipendia ſibi adepta concepit. fauos laudis dulciſimos conuertet in detractioſis aculeos in monito. **C**um te quis laudat iudex tuus eſſe memento. **V**ni noui carbo. **S**i quis te laudat non huius te gloria vallat. **P**lus laudatori quam tu tibi credere noli.

Alios laudato

beneſicium acceptum hominibus ſi non es ingratus

Officium alterius multis narrare memento

hominibus pro quibus

tu ipſe taceto

Atque alios cum tu benefeceris. ipſe ſilento

Ingratitudinis ſcelus/copioſum vicioſorum exercitum: ſecum hoc habet in ſua perniciouſa operatione precipuum: quod in emungendis aliorum officijs/manus extendit productiles. **C**uius uero ſuſceperit: aut obliuiſcitur/aut retributionis non meminit: aut quod deterius eſt/nequiſſime atrocitatis abuſu ſaragit i daturam. hec eſt uirtutum tineam/putredo iuſticie/amicitie interitus/et perſcriptio honeſtatis. **A**durat igitur qui in uirtutum gignalijs conatur ſtipendiariſe militare: ut beneficentie morem gerens: ſuſcepta beneficia mul-

tiplicet. multisq; modis instanter retribuatur. si venerande
laudis preconio velit decorari **S**i vero quispiam alijs do
na gratuite liberalitatis impenderit: virtuoso silentio pre
rire pretendat. ne officium propria laude sordescens fructu ca
reat preintento **O**fficium alterius multis narrare memē
to **V**nde nouus catho

Alterius factum sit verbis amplius actum

Sed referas nulli/cū tu benefeceris vlli

Iuuentuti cōdescende

qñ tu cñs iudicas narras

Multorū cū facta senex et dicta recensēs

.s. illa opa ad mēoriā veniāt .i. dū iuuenis esses tu

Fac tibi succurrant. iuuenis que feceris ipse

Moris est vsitati/ vt senectus canicie venerāda: ac
tis demorsionibus feratur in iuuenes. ipoz passionēs: et
impetus/ stimulo durissime correctionis inuadens: prete
riens qz sub silentio quātis voluptatis illecebris: sua trās
egeriūt tempora iuuentutis. et quod in se dissimulare cur
piunt: in alijs ausu maliuolo crudeliter condemnantes

Si igitur iuueniles insolentias/ apto correctionis verbo
medicari decreueris: caritatis verbo sermones delinias:
seuere precisionis dolabrum suspendendo. nec non vite
tue prioris contagia: cum impetu iuuenili quem corripis
cōsideratione compenses **M**ultorum cum facta senex et
dicta recensēs. **V**nde nouus catho

Cum multos actus meminit facunda senectus

Seria fac iuuenis que narrat sermo senilis

Furti loquia non cures

non mouet se secreto cū alio

Ne cures. si quis tacito sermone loquatur

.i. q. noscit se in culpa vt omnia dicantur

Conscius ipse sibi. de se putat omnia dici

In hoc deniat temere leuitatis ineptia: vt iuxta poe
tam nodum ponens in cirpo/accusante conscientia: et tur
ba scelerū preualente: de aliena cōscientia temere suspi
catur **P**e quo seneca sic meminit **I**n hoc errat omnis affec
tus: vt in quo ipse insanit: in eodem putat ceteros insanire

Si igitur verbi gracia quolibet hōim videris sibi mu
tuo ac secretius colloquētes: nullius suspicionis mordea
ris insultribus: quasi tibi detractiois insidias ppararēt.
sub amicitie nomine timorē non pferas inimici **C**ōsciū
ipse sibi de se putat omnia dici **V**nde nouus catho
Qui pscrutatur si quis sermone loquatur
Ille fert fecū qd non est forsitan equū

In die bonorū nō immemor sis malorū

.i. in pspitate posit⁹ .i. cōtraria .puideto
Cū fueris felix. q̄ sunt aduersa caueo

in eadē pspitate nō p̄cordant tpa fortune t̄pibus
Non eodem cursu. respondent vltima primis

Si fortune blandientis amplexus lubricos/et oscu
la fugitiua te contigerit expiri: mordaces ipius sciēntis
aculeos: debita consideratione formides. nec ab eius blā
dicijs cornua presumptuose temeritatis assumas. nā hac
arte malignitatis frequenter vtitur. q̄ hijs/ quib⁹ portiora
munificentie sue dona contulerit/ ipos fraudulenter pro
mouens/ ad ardua dignitatū oculos toruos solite maligi
nitatis inflectit. et cecas eis disponens insidias: subitam
deserit in ruinam. et a sue felicitatis fastigijs calamitatis
pretendens rethiacula/ disponit in ymis **N**on eodem cur
su respondent vltima primis **V**nde nouus catho.

Si quis tantus erit felix q̄ sunt aduersa cauebit
Si fortune cadunt tunc vltra prospera vadunt

Alterius mortē non exoptes

^{p qz incerta} ^{citocadens} ^{data.}
Cū dubia et fragilis sit nobis vita tributa

^{licet senis}

^{licet iuuenis exis}

In mortem alterius. spem tu tibi ponere noli.

/ Si successiue posteritatis peculium tibi legitime debeat. quod viuens aliquis licet de senum numero/canonica rōne possideat: spem cōfidentie certioris in tante dubitacionis negocio non apponas. Nam fatalis vite terminus omne genus hominū amplissimo sue sagene tendiculo potēter includit. nec senes deserens: nec iuuenes frequentius derelinquens. Enimvero dum ampliores vite terminos iuuetus lasciuiens tibi fraudulenter indulges: ecce subito feralis mortis perniciēs: adhuc parens decrepitus viuēdi gloriā preripit tibi soli. **In mortem alterius spem tu tibi ponere noli** Vnde nouus catho

Cū tibi segura de morte spes qz futura
Alterius mortē noli tibi ponere sortem

/ Paruū munus gratū habeas.

^{puū} ^{donū} ^{qñ}

Exiguū munus cū dat tibi paup amicus

^{gratanter} ^{qz nō q̄ritas sed volūtas respicienda est}

Accipito placide. plene laudare memento

/ Si gratitudinis speciem oculo debite consideracionis aspicias: in remunerandis officijs non tam dati cumulus: q̄ affectionis titulus predicatur. Quo circa si amicorum quispiam munusculū/leuis ponderis plenum liberalitatis obsequio tibi largiatur: hoc magnifice congratulationis applausu suscipere non postponas. Alioquin in gratitudinis scoream dampnabili viscositate concipies. Pluris enim censet sapiens dyogenes aque poculum: artilissimo caritatis officio exhibitum: q̄ cresci diuitias corde lento **Accipite placide plene qz laudare memento** Vnde

nouns catho.

Si quis forte velit qd amicus paup habeat
Sumat corde bono sed laus detur addita bono.

Quo mors non sit formidanda

mortē mors **M**ors ē ultima linea rerū dicit **Oratius**

Ne timeas illam que vite est ultima finis.
timet pbit

Qui mortē metuit amittit gaudia vite

Ciroz illustriū dogma plucidum: circumspecta tra-
ditione concludit. qd licet vltimum terribilium mors cunc-
tis mortalibus imitetur pncipem: nunq̄ tamen sapientum
animis: cōtinue vexationis dubietatem inducit **Q**ui p-
pe iuxta senecam/natura est hominis sed nō pena **E**t hac
conditio mundum intrauimus: vt exacto modici tem-
poris interuallo protinus exiremus. nec est formidandū
multimode: quod nulla poterit occasione cauere **E**t iux-
ta iuris regulam. quod omnes tangit/debet ab omnib⁹ ap-
pbari **S**i quis vero sup hoc assidua sollicitudine meticu-
lose vitam transegerit: subsistendo deficit/viuendo mori-
tur **E**t quasi in desperationis nitetur vita lapsus. **Q**ui
mortem metuit quid viuit p̄didit ipm **Vñ** nouus catho.

Pico tibi vere si vis de morte timere
Perdere tunc queris quā vitā habere videris

Quis monitis acquiesce

bñficijs exhibitis refuabit

Si tibi pro meritis nemo respondet amicus
inclamitare cōtra restringe

Inculare desū noli. sed teipm coherce

Hoc pprietatis crimē obicit viciozū damnosa for-
dices: qd criminum illaqueata compedibus: corripient

tis manum cōgratulantī animo nō admittit **S**ed potius
 ex correptione deterior: ex medicamento morbidior: non
 nunq̄ curationis abicit medicinam. **D**ū igitur tyrannus
 virtutis sensualitas: et pprie voluptatis abusus/ qui stipe
 diarie secum trahunt omnē exercitū viciozū/ hospiciolum
 mentis obsident: excitetur p̄tinus rōnis imperium/ que
 iuxta p̄m semp deprecatur ad optima/ z tantis viciozum
 pestibus potēter accurrat. **E**t tu huius doctrine sedulis
 auditor/ ab hoc tramite non resiliās: vt correctozum moni
 ta patienter sufferas. et vt ire ac blasphemie sermones: ex
 impatientie cubiculo p̄deuntes/ sapienter excludas. stu
 dio sapiētia ac virtutū ministerio te exerce **I**nculare deū
 noli sed teip̄m coherce **V**nde nouus catho
Si maner obliquus nec pactū seruat amicus.
Non tibi culpandus deus sed semp amandus

De miseria humane cōditionis

nichil tecū ferentē ex q̄ naturans deus

Infantē nudum cū te natura creauit

miserie pondus pati.

Paupertatis onus patienter ferre memento

Si creatricis nature sagaci ingenio dona conferas:
Si ortus tui penurias auida sedulitate ppendas: nullum
 viuētium munus diuiciarum aut fortitudinis cognosces
 oculata experientia/ in huius vite suburbium hominibus
 attulisse. **S**iquidem et leones a sue natiuitatis inicio se
 muniant vnguibus: thauri cornibus/ canes a cutis denti
 bus/ oues lanis/ equi pilis et pedibus. **S**ed solus homo
 inermis/ imbecillus/ et impotens/ non loquens/ non intel
 ligens/ non incedens: ad presentis vite miseras se ingerit
 importune **P**recogitatis igitur tantis p̄mene natiuitatis
 ineptijs: si in paupertatis exilium te contigerit oberrare/

que teste seneca odibile bonū censetur. ab hominibus/tan-
ti consideratione misterij: patientie clipeum diligēter op-
pone. non similis factus bestijs insipientibus aut agitate
arundini graui vento. **P**aupertatis onus patienter ferre
memento **V**nde nouus catho

Cum sis inops natus quisquis nudus qz creatus
Pauperie grandem vincat patientia tandem.

De expensarū moderamine

ne patiaris defectū rebus tuis moderate

Ne tibi quid desit quesitis utere parce

res quas habes .i. qd deerit et deficient tibi

Id qd qd est serues. semp deesse putando

Aurea virtutū cathena/humanas opationes digēs:
mediocribus gaudet/ac supflua detestatur. **N**am sicut in
archis secretioribus. acervos diuitiarū pessula cupidita-
tis includere censetur: nepharium et morbo electū. sic p-
digalitates pniciosa distractio: iuuenilibus deducta lasci-
uijs/subitam ptrahit in ruīnam. quā nisi debite correptio-
nis lima/discretionis cautela. ppulerit: indigētie comites
paupertatis satellites/ministros indigente/ac demū furto-
rū picula/ad sue habitacionis domiciliū conuocabit. nec
mirū/qz extreme desolationis constitueret in arce. **N**e ti-
bi quid desit quesitis utere parce. **V**ñ nouus catho

Partius et vteris quesitis qñ frueris.

Et rem seruabis quā semp deesse putabis

De verborū simplicitate.

īā sine dilacione

.i. sepe qd fit qñ pmissum nō tenet

Quod prestare potes. ne bis pmissis ulli

.i. ne sis mendax et duplex

virtuosus et verax.

Ne sis verborus. dū vis urbanus haberi

Virtualis constantie firmitas/muro vallata fortitu
dinis: multifarie multisq; modis vicium duplicitatis ab
horret. vt tanq̄ nepharium reputet: aliquid dicere/et cō
trarium meditari. ne contrarietatis alligatus vinculo: et
viciositatis rethiaculo catbenatus: dum pprie volūtatis
arbitriū temeraria deliberacione psequit: aliq̄ spōdēs.
et eadē volubili mutabilitate denegās: infamie pccatis me
ret demerita. q̄ redolētis fame stipedia debuerat. pmereri
Ne sis v̄bustus dū vis v̄banus haberi **N**ō nouus catho/
Bis nō sponderis qd̄ tu prestare valebis
Nō similis vento sed vir bonus esse memento/

Fido sis fidus. hōi q; ficto. cautus esto.

fingit i. ore. famicū aiō verus

Qui similat verbis nec corde est fidus amicus

etiā finge te amicū ore **D**olus deludit dolo. et clauus retondit clauo

Tu quoq; fac simile. sic ars deluditur arte

Ista metra sunt omissa/aut ex scriptoris incuria/aut
ex actoris certa industria. maxime cū mandatis dei vidē
tur cōrradicere/et fictionis duplicitatē psuadere. **N**ōz
sentencia nō tam apud sapientes est honesta q̄ apud ple
rosq; videtur. pbabiliter dicta. pbabile at̄ putatur vt cla
uus clauo retondat̄/et fraus fraude resistat̄. qd̄ astruit q̄
dicit. **N**eq; enim lex equior vlla est: q̄ necis artificē arte
perire sua **E**rgo vt piuras merito piuria fallant **E**xem
plo doleat femina lesa suo **V**nde nouus catho
Laudat adulator sed nō est verus amator
Tu quoq; cōmendas et ei cōdigna refundas

De adulatione

nimiū dulces

laubare

Noli hōies blandos nimiū sermone pbare

bulciter

auicularius

Fistula dulce canit. volucrem dū decipit auceps

Iudiciū equilibrate discretionis statera pensatum:
hoc imperat et indicit: vt nullus convictus humani parti
ceps: adulationis fauos multiplici cōmendatione diffun
dat. ne assentacōnis suspectus iniuriā in melle acutam: vt
deatur opinione maliuola conculcare. ymmo extrema vi
ciositatis abhorrens: et incedens via regia: nec adulatio
nis melle: nec detractōnis aceto: linguam polluat collo
quentem. **A**lioquin errans in inuio non in via: aut inuidē
cie pximus/aut palponi non contrarius/videtur amoris
scematibus oberrare. **N**oli homines blando nimium ser
mone probare. **V**nde nouus carbo.

Non bene credunt nimium qui blanda loquuntur
Decipiunt aues p cantus sepe suauēs
Vnde etiam **E**zopus preclare concordat dicens
Non satis est tutū mellitis credere verbis
Ex hoc melle solet pestis amara sequi.

De filiorū instructione

qñ habes liberos et nō diuicias lucratus natos
Cū tibi sint nati nec opes. tunc artibus illos
doce illis artibus i. lucrari victū et amictū
Instrue. q̄ possint inopē defendere vitam

Prothoplauti priuaricatio/hāc humano generi
miserie deseruit portione: vt successiua posteritas ignozā
cie tenebris: ac concupiscentie illecebris ligaretur. **Q**uo
circa debite instructionis regulis indigemus: vt illumina
to corde contemplatiue vite theoricam capiamus. **E**a vi
delicet iuxta apostolum que a deo donata sunt nobis: et
actiue vite expientiam non horrentes: in mūdane pcura
tionis necessarijs/pro nobis et pximis conuenientis in
dustrie diligentiam apponamus. **E**t hanc instructionis
normā: filijs et posteris conemur relinquere. ne forte ino
pia et pauprate grauati: in sui generis in pperiu defluant

importune nec pcurrat infamē semitam Instrue quo pnt
inopem defendere vitam Unde nouus catho
Instrue pupillos paup si diligis illos
De pauprati valeant succūbere nati

De rerum estimatione

utere fictilitā auro p̄ciosum utere auro ut fictili reputato illus
Quod vile est carum quod carum vile putato
in appetendo plura in tenendo nimis bona

Sic tu nec cupidus. nec auarus nosceris ulli.

Rei familiaris gubernaculis discreto moderamine
presidens: alteritates temporum acuta circūsp̄ctione p̄
pendit. ut nec habūdantie tempora sup̄flue p̄digalitat̄
iacuram afferant. nec raritatis articulo desperatione cō
cepta: excessiuam construant paupertatem. sed legitime
moderationis seruata temporis: incedendo via regia. vir
tuose mediocritatis medium sapiens obseruabit. nec cupi
ditatis notatus infamia: non exosus hominibus: nō vir
tuti contrari⁹. ymmo nulli **Sic tibi nec cupidus nec ana
rus nosceris ulli Unde nouus catho**
Carū vile putes rursus contraria mutes.
Sic nec auarus etiam cupidus nec noto videris

Ille caueto q̄ alijs cauēda docuisti
corrigere arguere .i. tu ip̄enō facies ea.

Que culpāre soles. ea ne tu feceris ip̄e
viciosum correctori pp̄ia.

Turpe est doctori cū culpa redarguit ip̄m.

Nihil in humanis actibus verecūdia dignius: nie
tationis ob. pb̄rio: ad discipline precepta linguam laxare
magniloquam: et manu missa ad aratrum retrosum aspi
cere. et nephandum moribus redolere tyrannum. **Quid**

mōstrosius monstroꝝ: que derisibilior irrisio: que maior
eneruacio rōnis: q̄ ducē fortitudinem predicare militib⁹
et gressū retrogrado primus hostibus terga vertat: lepo-
rine timiditatis melancolia occupatus. **H**ut q̄ in erudi-
cionis arte sciolus vicioꝝ scozeam p̄hibere discipulis: et
deliratōne continua p̄cūbere in idipm? **T**urpe est docto-
ri q̄ culpa redarguat ipm̄ **V**nde nouus catho.

Si culpāre velis non culpabilis q̄z videris
Namq̄z michi sordet sua quē doctrina remordet

Possibiles sunt petitiones tue

in veritate ab amico .i. apparet esse iustū

Quod iustū est petito vel quod videatur honestū

iniustū nemo enim amico grā dz iniusta facere.

Nam stultū est petere. q̄d possit iure negari.

Si amicitie regulas/ quas morales phi eleganti stu-
dio condiderūt/ diligenter aduertas: nunq̄ turpitudinis
macula: aut viciosi cōsensus affectio/ aut quidpiam aliud/
quod ab orbita virtutū aberret/ amicitie legibus admitti-
tur **Q**uipe sicut celum terrenis: eterna caducis: spūa
lia corpōribus nostris: sic virtutes vicijs preferūtur. **N**ō
igitur indignacionis stomachantis prouocetur errorib⁹:
si quisquis de clero vel populo virtutis aduersarius: ab a-
mico repudium consequatur **S**ed recte discretionis exa-
mine amicitia: iniquitatis non ligari legibus/ diligēter at-
tēdat. ne ob hoc debere vtutis p̄uilegijs derogari. **N**ā
stultū est petere quod possit iure negari **V**ñ nouus catho
Exige rem iustam si nō cupis inde repulsam.
Non est donandū quitq̄o stat iure negandū

In dubijs nō cito diffinias

quē tu nō noscis p̄ferre grā quos noscis.

Ignotū tibi tu noli preponere notis.

.i. q̄ notiff .i. expiētia ēta .i. cognoscūtur noticia casuali

Cognita iudicio constant incognita casu.

Humani conuictus mores ambiguos diligenter at-
tendens/per facile experitur: q̄ pensata humane mutabi-
litate natura: iuxta sapientem non est credendū omni spi-
ritui. non virtues se esse vicia mentiuntur **E**quidem falla-
ci commertio hedi p̄ agnis: amara p̄ dulcibus/et turpia
pro honestis/frequentius p̄pinātur **Q**uamobrem vt fal-
lacie latibulum/incaute dubietatis paralogismo euitetur
facilius: et cauti⁹ declinetur experientia duce/que cense-
tur optima rerum interpres/nunq̄ certiora postponatur
dubijs. ne deteriora cōtingant releuato euentus p̄spicio-
ris applausu. **Cognita iudicio constant incognita casu.**

Vnde nouus catho

Cognita priuatis nunq̄ vos añferatis

Quam priuata sedent extranea casibus berent

De nostre mortalitatis incertitudine

q̄ subito mutat de gaudio in tristitiā de bono in malū

Cū dubia incertis verletur vita periculis

p̄ merito m̄gno si bñ vixer? vitā vnius diei qm̄ ad laborē nascimur

Pro lucro tibi pone diem. quicūq; laboras

Generalis huāne necessitatis calamitas a p̄thopla-
storū criminibus diriuata. nos in funiculum duplicis ne-
cessitatis includit. nā rōnis iudiciū ignorantie tenebris ni-
tatur offuscare. ⁊ multiplicis egestatis miserijs valitudine
corporis includit **C**ui morbo duplici duobus remedijs
conuenienter occurrimus. videlicet exercitato animo per
studiorū sollicitudine: ignorantie cecitatem depellimus. ⁊
p̄ discrete circūspectionis cautelā/corporalis vite necessa-
ria p̄quiramus. ne si primū defuerit bestijs similes: non li-
ceat p̄spicue lucis archana conspiciere **S**i vero secundum
non affuerit: impatientie baculo vehemēter attriti: in cō-

fusionis ac doloris amaritudine/eratis nostre tēpora tran-
figētes: dies luceamus et horas **¶** Pro lucro tibi pone diē
quicunq; laboras **¶** Unde ouidius.

¶ Omnia sunt hominū tenui pendentia filo
¶ Et subito casu que valere ruunt
¶ Iudic in humanis diuina potencia rebus
¶ Et certam pñs vix habet hora diem.

¶ Non sis victorie cupidus.

sociū in aliquo bono a deo dato vel labore acq̄sito cā amicitie

¶ Vincere cū possis interdū cede sodali
etherētius obsequiū amicos veritas odiū parit

¶ Obsequio quoniā dulces retinentur amici

¶ Amicitie ppriū est subiecta plurima volūtatīs ydēp-
titate p̄iungere. nullius cōtrarietatis repugnantia colluc-
tante **¶** Si igit̄ individualis amicitie participiū quidquam
attigeris: nullo dominationis ambitu: nullo iurgiōrū stre-
pitu/eius animū puocare contendas. **¶** Quotiens enim re-
legato parilitatis federe: superioritatis iura poposceris:
p̄tinus fedus corrūp̄itur/tepefcit amicitia/et iam dissen-
sionis materia p̄paratur. ymmo potius vt p̄petuis alliga-
ta cathenis amicitia p̄maneat incorrupta: nutriatur obse-
quijs humilitate pascatur/vestiatur patientia/nec amico
se preferat. ymo magis subici studeat atz vinci **¶** Obsequio
quoniā dulces retinent̄ amici **¶** Unde nouus cacho
¶ Cede sepe pari quis possis supare
¶ Hoc ideo dico quia sic eris aptus amico

¶ Danti tibi: hylariter redonato.

nō erit dubiū qm̄ tibi dari ab aliquo dare

¶ Ne dubites cū magna petas impendere parua

.i. dādo et retribuēdo

donū gratuitū

His etenim rebus coniungit gracia caros.

Auaricie cecitas/et dānande ambicionis cupiditas volubilem humane cōditionis discrasiam: in abusum tante temeritatis impellunt: vt ab amicis exigere plurima et pauca impendere videantur. quod quidem ab amicicie legibus extraneū: pegrinum a moribus/et a rōnis tramite creditur alienum. **P**erpendat ergo sapiens cum pxi- mo se equali discretionis libra pensari. et si ppxijs inibiās commodis: alienas copias vehementer affectat: alienis non deneget modice vtilitatis commoda impitri. ne molestō notetur puerbio alienas videlicet metiri segetes: et cōiūcinis propria transitum phibere per arua. **N**e dubites cū magna petis impendere parua **V**n nouus catho- **D**ebes parua dare cupias si magna rogare. **A**udio sic dici dando retinentur amici

Cauete litem cū amicis.

cū illo hrē aut facere

.i. cū quo habes amicitia

Litem inferre caue cū quo tibi gracia iuncta

inter amicos

pascit causat

Ira odiū generat. cōcordia nutrit amorem

Obsessa molestis hostibus ciuitas: nūq̄ facilius cor- ruit in ruina: q̄ si valuarum apertio nulla custodiū oportu- nitate defensa: insidiantibz patefiat. **S**ic aīc virilis discre- cio: aereis ppulsata potestatibus/et varijs temptacionū machinamentis: nūq̄ celerius seducitur/aut familiaris captiuatur: q̄ si iracundie temeritas/laxatis immoderan- cie frenis ebulliens: ad iurgiorum seminaria/oppobrioz discordias/se precipitanter inclinet. **I**ra quidem virtu- tis nouerca/amicitie siccaria: et aduersaria honestatis ex- tinguuit temperantiam/ciuilitatem interimit. et nodū ami-

cicie soluens: conuiciatione attrahit et horrore Ira odium
generat concordia nutrit amorem Unde nouus catho
Semp deuites cum caro ponere lites.
Ris odium gignit caros concordia stringit.

De humana pietate circa
faulorum defectus obseruanda

tuorum delictum displicentia cogit
Seruorum ob culpam. cum te dolor urget in iram
tu .i. te per te seruis et mancipijs

Ipe moderare tibi. tuis ut parcere possis.

Si temperantie frena retinens: castigationis nodo
cobiheas impetum voluntatis: seruorum tuorum delinque
cias facili moderamine pertransibis. Nam iuxta civilis
legis edictum: in omnibus bene agere/et in nullo deuiare
diuini est potius quam humanum. misericordie igitur memoz
eris super aliene culpe dispendio. cum in temetipso crimen
propter fragilitatis agnoscis. Ipe tibi moderare tuis ut par
cere possis Unde nouus catho

Si tibi seruorum fert iram culpa tuorum
Parce sub mesto tibi tu moderabilis esto

Quos vincere posses sustineas patienter

pro tua vim et potestatem quibus aliquem .i. pro patientia
Que superare potes interdum vince ferendo
gressu. pacia vitam tunc. lingua refrenat mentem gubernat

Maxima etenim morum semper patientia virtus

Si iniurie contumacis repugnantias/oppositionis
gladium turbulenter obijcias: rumpetur ciuilitatis vnio. et
flamma stomachantis iracundie succendetur // Refrenan
dus igitur est in his motibus propter voluntatis impetus.

et clipeo poteris constantie cōtegeudus **S**i enim precis
iniurie flāma succrescens: amicoꝝ quempiā stimulo teme
re cōtradictionis inuaserit: tantam contumeliarū siluam
precipitanter adducet: q̄ subsequēntis morbi rabiem sa
nare nō poterit balsamū/ neq; mirtus. **M**axima etenim
morū semp est pacientia virtus **V**nde nouus catho
Sepe pari prestat qui supabilis extat
Nulla valet tantū virtus paciēcia q̄tum

De prudenti bonoꝝ cōseruatione.

eustodij illa bona

acq̄sita

Conserua potius q̄iam sunt parta labore

.i. q̄n̄ qd̄ labore acq̄ritur p̄ditur

ducens ad mortem

Cū labor in damno crescit mortalis egestas

Racionis industria prescripta cōsuetudine precipit
et obliernat/ a cui⁹ orbita non deuiat expientia naturalis/
q̄ in rebus humanis ea cōseruamus: que ampliori fuerint
exercitacionis labore quesita. **N**am si momentanea pro
digaligate peant: que venturis pfutura vsibus/ non sine
magnis vtriusq; hominis dispendijs seriose congesim⁹/
subsequetur mendicitatis opprobriū mentes nostras re
linquens flebiles atq; mestas **C**ū labor in damno est cres
cit mortalis egestas **V**nde nouus catho

Plus cōseruabis que cū labore parabis

Cum labor ip̄e perit paupras ledere querit

De liberalitate in dapib⁹ obseruanda

.i. liberalis in dapib⁹ et p̄uinijs

Dapilis interdū sis notis et caris amicis

h̄ncipe p̄structōz .i. diues sis

nemo sibi secūdus

Cū fueris felix: semp tibi proximus esto.

Atenta varietate tēporis et p̄sonaz qualitate preui
sa: nūc pfusioꝝ est vtendū sumptibus: nūc moderātius

restringendū. vt in omnibz recte circūspeditionis modera
cōne pensata: nō videaris supfluus vel avarus **Hec** at oīā
puidēs/caritatis p̄termissio ordiē: liberalitatis tue copias
nō sic effūdas in alios: vt post modū tarde penitēs videarī
egere/ p̄ p̄nā serotina. tandē recoles te p̄tūisse rōnis ordi
nē corde mesto **Cū** fueris felix sp̄t. p̄xim⁹ esto **P̄n** no. ca.
Interdū notis tribuas et suffice notis
Actibi semp̄ eris carus cū diues haberis

De diuersis hominū studijs

Terre ^{cupis} ^{culturas}
elluris si forte velis cognoscere cultus.
in geozicis ^{p̄ magis noscere studes cupis}
Virgilū legito: qui si mage nosse laboras
naturas illiber ^{describit eas}

Herbarū viues. macer tibi carmine dicit
cōtra alias puincias ^{cōtra carthagineses}

Si romana cupis et punica noscere bella
poctā ^{dei belloz} ^{describit}

Lucanū queras qui martis prelia dicit
aliquā ^{placet ab aliqua} ^{studeudo}

Siquid amare libet vel amari disce legendo
^{.i. iouidiū de arcamādi .i. scō si .i. s̄ anm⁹ tibi fit}

Rasonem petito: sin autē cura tibi hic fit
^{.i. p̄ sapiāz q̄ est p̄ciosior cūct⁹ opibz et oēs thezauri nō valent illi cōpari}

De sapiens vinas. audi que dilcere possis.
^{.i. remotū} ^{tps eternū}

Per que le motū vicys deducitur enū.
^{p̄sens sis} ^{p̄ quā reges regūt et omnia disponunt}

Ergo ades et que sit sapientia disce legendo

Spiritus sancti gracia septiformis/hominib⁹ varia
sue liberalitatis dona distribuēs: ad multipliciter exerci
tationū studia nos inclinat **Alīū** quidē agricultura delcār.

cuius peritiam virgilius in bucolicis veneranter effatur.
Aliū vero arte medicinali pmouet. vt cognitis barbarū
viribus: facilem humanis corporibus exhibeat medicinā
et hanc macer facili carmine patenter ostendit **A**liū histo
riarū/et rerū bellicarū noticia decorat. q̄tū laudis puras
sit: multozū seculozū res scita dignas/memoriter noscere/
et exemplū illustre ad oēm casum pferre? **S**i igitur roma
nozū bellica gesta scire cupias: lucanū punica bella canen
tem studiose legas **S**i quis vero furijs agitatus letalib?
veneree seductionis gymnasiū nititur introire. huius delu
sionis regulas **Q**uidi^o eligiaco carmine declarau^t. **Q**uis
quis aut̄ premittis hijs omnib^o decreuerit feliciter agere:
vitam polire mozū scematibus: et virtutū splendoribus re
dimire: frequentis erudicionis regulis aures inclinet do
ciles: p̄ quas sublime virtualis eminentie cacumen attin
get. viciozū monstrum deserens sordidum et obscenum.
Per que semotū vicijs deducitur euū **N**ō nouus catho.
Terre culturas quas si cognoscere curas
Ecce tibi maro describit carmine claro
Si image naturas vis cognoscere quoq; curas
Herbarū vires sic macrū q; requires
Q si sudares belli cupis atq; labores
Lucanus dicit que cesar prelia vicit
Si veneris mores requiris et eius amores
Quidiū queris qui carmine dicit amoris
Sed nunc quis erit sapiens qui viuere querit
Assit et bec discat vicijs ne vita faciscat.

Omnibus pdesse nō desinas.

i dignitate positis hōib^o

cōmodare

Si potes ignotis eciam pdesse memento
p̄ vtile ē i inregiē posito p̄ merita et bñficia
Utilius regno meritis acquirere amicos.

Nullū certius reperitur bonitatis iudiciū: q̄ data de
sup distributionis donaria multiplicare q̄ plurimis. ⁊ cō
municatione beniuola liberaliter elargiri. nam et hoc na
ture conditor deus nobis ostendit euidentius et mirabi
lius operat. qui multiplices suarū diuiciarū acervos: nō
in archis tutioribus pessula cupide voluntatis recludit.
Sed magnifica largitate distribuit et effundit. Nam iux
ta scripture testimoniū: solem suū facit oriri sup bonos et
malos. et pluit sup iustos et iniustos. **I**mitans igitur tan
te veneracionis artificem: nedū in amicos ⁊ beniuolos te
studeas prebere beneficiū: nam sic fame preconia et virtu
tis premia consequeris. ⁊ amicoꝝ numero nonnullos sus
cipies in amicos. quos primitus habueras inimicos. **A**li
lius regno est meritis acquirere amicos. **N**ō nou^o catbo
Prosis ignotis et nō solūmodo notis.
Rex est mendicus cui non est vllus amicus.

Non alta sapere cōcupiscas

dimitte secreta

.i. celestia

Mitte archana dei celū inquirere quid sit

tu

altiora te ne q̄sieris d. sapiens

Cum sis mortalis q̄ sunt mortalia cura

Andane ciuitatis politia tūc iustis legibus agit:
et tōnis moderamine gubernatur: cū vnūquodq; entium
sue institutionis met has non deserens: ad altiora se ⁊ sibi
imprudentia non erigitur importune. **N**on igitur contem
dat humane defectibilitatis imbecillitas: supuacue inda
gacionis moueri scrutinio. aut varia curiositate turbari.
vt ad diuinoꝝ secretorū abscondita cupiat aspirare. aut
varijs fallidicoꝝ vel diuinationū suspicijs et sponsoꝝib⁹:
aures credulas exhibere. **N**am scripturis diuinis indici
tur: q̄ p̄scrutatoꝝ maiestatis opprimetur a gloria. **E**t ore

pprio veritas in euangelio intonat: non est vestrum nosse tempora vel momenta: que pater posuit in potestate sua.

Hoc etiam indicit cōis animozū conceptio: q̄ is qui in creatione pprio fretus arbitrio: put voluit omnem creature speciem p̄duxit in esse. Sic in eius regimine ac manutenēcia: nullum nature create consilium deposcit adesse. nulla ergo consideracionis indagine: nisi decipias precognitio: nis oculum dirigas ad futura. **C**um sis mortalis que sunt mortalia cura. **V**nde nouus catho.

Et secreta poli curas extendere noli

Cum sic tractatur quid sit mortale curatur

¶ Quō mors nō sit timenda

relinque timorē mortis

.s. timere mortē

Inque metū leti. nam sicutū est tempore omni.

.s. in omni p̄bit

Cōtra ē **M**ōrāre nouissā tua

Qui mortē metuit. amittit gaudia vite.

¶ **M**ortalis humane vite series/hac cōditiōne stabili terrene conflictionis ingreditur: vt tandem aliquotiens libens vel inuite discedat. **I**n quo quidem agonis examine sic pugnandū est viriliter: sic fortiter dimicandū: quasi momentis singulis deberet huiusmodi preliū terminari. **S**ane illustribus animis hec separatio non est metuenda summo pere. quia iuxta senece sentenciā: hac cōditiōne mūdum intrauimus/vt aliquotiens exiremus. et ideo natura hominis censetur esse/non pena. a cuius generalitatis participio nullus mortalium meretur excludi. **V**irtualis ergo perfectionis integritas. vitam hanc dignitatis prerogatiua nobilitans: future felicitatis primicias degustādo/mortis pauorem abijciat. ne vite presentis inducie/dū cōtinuo timoris mordetur aculeo/transigantur in miseria et in lite. **Q**ui mortem metuit amittit gaudia vite **V**nde nouus catho.

Portis linque metus vt possis viuere letus
Stulticiam seruas si vite gaudia per das

In ira de nullo contendas.

Iratus i. tu passionatus litigare **De re incerta contendere noli.**

Impedit ira animū. pturbat passio rōnē videre **ne possit cernere verū**

Dum iracūdie furoz ebuliens: tanq̄ hospes im pb^o
archana mentis inuaserit: tunc anima pprio viouata priui
legio/et diris sensualitatis vinculis alligata: recte delibea
tionis iudicium non admittit. sed potius bella concipit. in
tonat iurgia. et contumeliarum seminaria ore procaci dis
tillat. **A**erū tanto seuiantis discretionis naufragio: nō ex
pedit in consilijs vsurpare deliberacionis officium. seu in
iudicij sentencie calculum promulgare. donec paulatim
relegato rāte acerbicatis hospite: anima tandem propria
libertate potita: in pristina amenitatis tēperiem reparat.
Aliquin si secus fieret distorto consultationis vocē adde
ret. ac iudicium contumax atqz seuerum **I**ra impedit ani
mū ne possit cernere verum **V**nde nouus catho
In nullis rerū videt iracundia verū
At dubia causa certare neqz sit causa

De sumptū et expensarū honestate

Sac sumptū i. impensas qñ oportunitas req̄rit **dum res desiderat ip̄a**
liberaliter i. vbi. qñ. et qbus. opz

Dandū est aliquid dū tempus postulat aut res

Tanta rebus humanis adheret mutabilitas: q̄ in
hijs nulla potest diutine parilitatis adequatio reperiri.

Qua ppter licet pdigalitat̄is vicium bonis aduerfetur
moribus. nōnunq̄ tñ cū negociorū et necessitas temporis
hoc inducunt: pleno cornu vacandū est sumptibus. et tūc
virtuose aggredieris. de quo alias si deesset casus necessi-
tas: supfluitatis vocabulū reportares. **P**ādum ē aliquid
dum tempus postulat aut res. **N**ō nouus catho
Fac cito qd̄ debes qñ disponere debes
Sed cū debebis. p̄ tempe rem q; videbis.

De socioꝝ offensione precauenda

pudore et scādalu socioꝝ tu .i. occultare nō reuelare
quō sciebant reprehendant qd̄ tibi soli notū fuit
Nō pudeat socios prudens celare memento
Ne plures culpent id qd̄ tibi displicet vni.

Naturalis legis institutio/ cordib⁹ humanis carac-
teris indelibilis annotatione confixa: reciproce caritatis
postulat vnionem. indicens singulis: q̄ in quib⁹ se detestā-
tur offendi: alijs offendiculum non immittant. **P**anc
iustissime ciuilitatis legem uehementer impugnat̄ beriso-
res et inuidi. qui sui pprij reatus palliantes malicias: con-
tra pximorū culpas detractionū armant aculeos. et irrisi-
onis iaculis aliene fame preconij lacerant et impugnant.

Pone igitur custodiam ori tuo. et ne omnibus odio-
sus appareas scandalizatis proximis: linguā maliloquaz
prohibe et premuni. **N**e plures culpent id quod tibi dis-
plicet vni. **V**nde nouus catho

Prudens celabit q̄ amicis turpe putabit.

Nam culpent plures qd̄ solus pandere cures

Mediocribus contentus esto

etherē. valde vtile in vita. ne qd̄ nimis **O**ratius **T**uta et puula laudo

Quod nimū est fugito. puis gaudere memento

secura ē magis paruo nauigat

Tuta mage puppis modico q̄ flumine fertur.

Nature sagacis & siderata temperies/que iuxta quē
dā sapientem paruis minimisq; cōtenta est/omnē supflue
curiositatis voluptatē denegatz abbozret. vt nec in corpo
ris ornatu pompositas: nō in gestu vltuositas: non in fer
culis gulositas: nec feralis timiditas appareat in cōuictu.
Si secus egeris: limites moderate rōnis excedēs: homi
nibus cōstitues scandalum virtutis exiciū. ne nouissime te
reperies aduersarium tibiipi. **A**mplioza ergo et maioza
te iuxta sapientis consilium ne quesieris. et abusus rotan
te fortuna ruinam furtiue desolacionis adducat. sz paucis
leta mente contentus: eo magis vttere quo in exiguo flumi
nis alueo securius nauigatur. **L**uta magis puppis est mo
dico que flumine fertur **V**nde nouus catho
Tu modicū speras nimīū fugiendo repellas
Sit secura magis in paruo flumine nauis

Ex iniquitatib; prosperari nō confidas

valerius Lento quidē passu deus ad vinctā pcedit

Nolo putes prauos homines pccā lucrari
p aliquot tpa occultā manifestantur

Temporibus pccā latent et tempore patent

Si diuine dispensationis series: nullis humane con
siderationis inclusa limitibus attendatur efficacius: et cre
bre speculationis oculo ppendatur: nullam ingētioris ad
miracionis dubietatem reperies: q̄ considerato vite pre
sentis stadio: nonnulli laxatis frenis lasciuie: p areā pprie
voluntatis aut verius voluptatis excurrunt. vacantes oci
is/teterrimis implicati desiderijs/nichil licitum/ sed om
nia ad libitum facientes. **E**t hīj quidem vt in plurimū sub
limātur honoribus: iocūdantur diuicijs **E**t in totius hu
mane congratulacionis gloria p̄sperantur **N**ex imp̄scru
tabilis p̄celse diuinitatis oculus attingens a fine vsq; ad
finem fortiter. dum solite longanimitatis patientia laurea

tus tot largifue liberalitatis donaria senserit ingrati-
tudinis demersa naufragio: et debitis officiorū carere stipen-
dijs: ac peccatorū animū ad tantam deuenisse uelantiam:
vt sui largitoris immemor: presumptiua temeritate seduc-
tus. suis acerbat meritis. quod reuerenter offerre debue-
rat donatori. mox tantis iniuriarum conuicijs exacerbata
diuinitas: abiecto pro te late patientie clipeo: vt in tāti re-
atu sceleris/nec patientia victum. nec beneficijs emollitū
gladium districte seueritatis exacuit. ⁊ cōmutans iusticiā
in iudiciū: vbi peccator longioris vite mora: et desiderijs
anime sue temerarie credulitatis voluntate confidit. repē-
tinus interitus supueniens omnē optate p̄speritatis termi-
nū intercludit. **Et** iustissimo quidem equitatis iudicio a-
gitur: vt qui indultum tempus ad veniam. ad diuine ma-
iestatis iniuriam reuertit. extrema sue vite tempora careāt
beneficio creatoris. // **Et** hāc diuine animaduersionis
regulam: omnes filij adam meticuloso mentis scrupulo:
ante cordis oculos frequenter statuunt. et in sue memorie
secretarijs diligenter exarant **Temporibus peccata latēt.**
et tempore patent **Vnde** nouus catho-
Absit opinari p̄uānos pccā lucrari
Primo se celant pccā deinde reuelant

// De homōcionibus

Stattus Maior in exiguo regnabat corpore virtus

Corporis exigui vires contempnere noli.

et prudentia ille pius lucet .i. vires corporales

Consilio pollet cui vim natura negauit

Spinarum preacuta densitas/rosei floris amenita-
te letatur. et testea nucis duricies nuclei dulcedinem p̄u-
denter abscondit. **Et** nōnunq̄ lutea vasa figuli p̄ciosis
aromatibus pfundūtur **Sic** p̄ sepe humane generationis
abiecta corpora: indecora: effigea membrorum compōne

difformia: insignioris anime titulis decorantur. / **D**oro
 ro huius iacturam dispendij sapiens breui dolore compen-
 sat. Nam dum in subiecto hominis sapientia presidet: vir-
 tus obsequitur: et ratio tanquam familiaris vernacula comita-
 tur: corporee molis pauperiem non lugere expedit. Nam
 ancille deformitas in patrifamilias domo toleratur facili-
 me. vbi domina immensi decoris scemate radiauerit. **C**o-
 filio pollet cui vim natura negauit. Vnde nouus catho-
 licus. Ne reputes viles in paruo corpore vires
 Ingenio pleno fors viribus extat egeno.

Maiori cede. etiam pari et quicquid inferiori

noueris in roboze vel fortitudine sp. illi
Que scieris non esse parem tibi tempore cedi
 qui victus fuit vinci

Victorem a victo supari sepe videmus.

Incorpulibus exercitijs in collationibus et studijs:
 non semper expedit potentiozem/victorie prerogatiua poti-
 ri. sed nonnunquam posterozem se fingere in certamine/qui p-
 oz poterat inueniri. ne dum semper in alios dominacionis
 imperium vendicare nititur: interdum exosus pluribus et multi-
 pliciter prouocatus: eo succubat vilius/quo a victo fuerit
 supatus. Et hoc vincendi genus retrogradum nos oes generali-
 ter videmus. **V**ictorem a victo supari sepe videmus? Vnde no. catho-
Sperare tu noli quin cedas sepe minori
Et qui victorem tenuit iam victus honorem

De omni contentione fugienda

amicum tuum litigare
Adversus notum noli contendere verbis
 maxima discordia sicut ignis crescit ex lignis
Ius minimis verbis interdum maxima crescit

Ignis materialis facili palearū adustione succenditur. cui si lignorū struem crebra repetitione frequenter apponas: in atrociam flammarum indelibilem conualescit. Sic in amicorū conuictu modica iniuriose vocis semina in contumelias pullulant. vinculis amicicie perpetuo dissipatis. et hoc malo nichil sapienti detestabilius: vt thezaurus incōpabilis summi laboris artificio conquisitus: rumusculis vnus momenti depeat. et puocata iniurijs amicitia iā in amicū gladiū hostilitatis acuit dū crudescit. **N**is minimis v̄bis interdū maxima crescit. **V̄n** nou⁹ catho De verbis paruis crescit lis vsq; sub armis

De fuga inuidie

cū magna diligentia

Inuidiam nimio cultu vitare memento

inuidia

inuidiā

pati

graue

Que si non ledit. tñ hanc sufferre molestum

Pusillanimitate dep̄ssa pauperies / psperitatis indigna / et emula honestatis: dū aliene psperitati dolenter inuidet: p̄mos in semetip̄a pprie malignitatis aculeos experit. **N**ō enim diuine legis impio vlla sanctio rep̄it equior: q̄ iniquitatis artificem sue inuētioms legibus interire. **A**nxiatur equidē senticosi liuoris affectu. et attēdit aliq̄s psperari suas reputans iniurias. **E**t quicqd̄ alteri p̄conātis fame cōtigerit: reputat sibi noxiū et infestū. **Q**ue si nō ledit tamen hanc sufferre molestum. **V**nde nouus catho. **I**nuidie cultū fugias carissime multum. **M**entem liuorēdit si non intempore cedit

De sortilegijs et diuinationibus

facere

sortilegio

Quid deus intendit noli p̄quirere sorte

facere p̄ sua sapiām .i. sine tuo consilio

Nō statuit de te. sine te deliberat ip̄e.

Si diuine maiestati latrialis reuerencie obsequium prebere studeas: tante sup̄stitionis macula a tue voluntatis affectibus secludatur: vt diuine voluntatis aut dispositionis circa futura contingentia onerosus explorator ex istas. ne in illud maledictū moysayce legis icidas **B**estia que tetigerit montē lapidibus obruetur **S**eu in illud cominatoriū sapientis **C**ontemplator maiestatis opprimef a gloria **Q**uod enim amplioris demētie reperitur iudiciū q̄ vile patrifamilias mancipium/et eius redemptum nūmismate: et speciali gracia manumissum/ in tantam presūpcionis erigatur arrogantiam: vt parilitatem dominacōis aspiret. anbelans inuito domino/ vt secretarius conscius habeatur. **N**erumptamen nonnulli mortaliū/ eo deteriorius quo contumacius iugum deitatis abiciunt: oū abusiue mentis proteruia ydolatrie vesaniam simiantes/ magos consulunt et ariolos. caracteribus et figuris intendūt responsis demonum/ et phitonum stridoribus veritatem coniciunt futurozū **A**lij vero ex garritu auium/ et extozū intuitu/ a motu membrozū/ et a mulierularum aspectu/ ab igneis pyramidibus/ ab aquarū gurgitibus/ a lineis manuum/ noticiam decerpere moliūtur. in diuine maiestatis iniuriam seminarium reuocantes ydolatrie/ et contrarias criminose affectiones assequentes. **V**nde nouus catho **Q**uid deus ip̄e velit cur soz tua discere querit. **T**e sine disponit quicq̄ tibi reddere nouit

**De animi fortitudine in aduersis
et iniquis iudicijs obseruanda**

Si quis amicari vult et se sociari.

Non fortunā tantū querat sed more beatū

Litem ne renoues.

discordie a nacte post pacē scām renouare

Litis preterite noli maledcā referre

habitas iā scptas renouare est

Post inimicitias iram meminisse malorū

Flebilis beluarū atrocitas leuissime concitatur iniurijs: nunq̄ pristine lesionis iniuriam derelinquens. **N**o-
mo vero nature solemnioris artificis procreatus: dū loco
rationis astringitur indefinenter: āpliato discretionis pal-
lio/sine causis vrgentibus conturbatur rarius/et celerius
mulcetur. q̄ si semel accepta iniuria consueuerit prioris ira
cundie morsus repetere: et pacis catenam dissoluere ma-
lignitati subscribitur et creditur indecorū. **P**ost inimici-
cias iram meminisse malorū **V**nde nouus catho-
Quisq̄ sit oblitus litis iam factus amicus.

Nam memor irarū nullus est homo preteritarū.

De laude et vituperio pprijs.

q̄ laus ppria fordet

vituperaueris tu

Non te collaudes nec te culpaueris ipse.

stultos

vana

Hoc faciunt stulti quos gloria vexat inanis.

Philargeria pomposa ventositas: aure ventilabro
blandientis illecta: proprijs seducta iudicijs: dū sue pbita-
tis merita indebite cōsiderationis mensura ppendit: a rō-
nis tramite deuiat et oberrat. dū enim se supra se ampullo-
sa temeritate sustollit: magnificorū actū excellentiam v-
surpat. **E**t dum exterius vox preconia ipa merita dolent-
ter absentat: tunc ostentator immerite laudis/emulus.

multiflue commendacionis: titulis sibi laudis pzeconium
solemnizat. **N**erum hec pestifere seductionis eo pzecca-
uenda diligentius: et ab agro conscientie maturius ppel-
lenda: quo ingratitude cōtagiata veneno: in offenso di-
uine maiestatis attemptat. quam absorbet cecitatis fouea
profundissima et immanis. **H**oc faciunt stulti quos gloria
vexat inanis **V**nde nouus catho

Laudem vel culpā sibi quisquis donat iniquā.

Conuenit hoc vanis quos gloria vexat inanis

De moderata passionū dispensacione

acq̄sitis p̄ labore vel industriā impensa

Utere queſitis modice. dum sumptus habundat.

i. cōsumitur p̄uo tpe acq̄sitū est

Habitur exiguo q̄d ptum est tempore longo.

Si pflante borea: et aquilonis vehementia conspirā
te: protensis velis/ac nauigio libero in altum pelagus sca-
pham impegeris: secuturi naufragij discrimina n̄ euades.

Sic conformi parilitatis exemplo: dum exigua dotat^o
substātia/sumptus multipharios exercere contendis: de-
bilitato ptinus fundamento tue psperitatis: serenitas su-
bitam corruet in ruīnam **E**t dum pprie fatuitatis experi-
eris stipendia: derisionis patieris ob pbrium. **A**d future
quidem paupertatis inopiam: famosa constituo domici-
lia. dum cotidiani victus peculiū sine augmenti beneficio:
ablatione cōtinua detraho et emungo **H**abitur exiguo q̄d
partum est tempore longo **V**nde nouus catho

Parū dispensa cū possit crescere mensa

Purat namq; parū nimis vsus diuiciarū

Secundū locorū ac tpm variacio-
nem te diuersum exhibeas.

finge te insipientē .i. loco et tempe oportuno

Insipiens esto. Dum tempus postulat aut res.

insipientia fingere .i. vbi et qñ opz

Stulticia simulare loco. prudentia summa est

Si recte deliberationis cautela huāno cōductū mo-
rem geras: te exhibere festines nō vniformem pformiter:
sed difformiter vniformem. **D**um enim sapientū p̄sisto-
rijs/aut senatorū consilijs/interesse contigerit: tūc grauita-
te fungendū est. et iocūditaris relegato tripudio: cōuenit
maturitatis folio stabiliri. **C**ū vero studiosi laboris re-
legato discrimine/cohabitantiū multitudine ludicra recrea-
cionis solacia: in laboris premiū psequitur: tūc fas erit in
disciplina moderationis attenta grauitate iocositatis so-
lacia misceantur. **E**t quāto p loco et tempore in hijs ridi-
culorū gestibus te vberiorē prebueris: tāto amplioris pru-
dentie cōsequeris preconia. **N**ā huiusmodi virtualis mo-
deratio: censeat actualis vite ductrix pariter et alumna.

Stulticia simulare loco prudentia summa est Vñ nou^o catho

Te stolidū finge qñ res ammouet inde.

Esse loco stulū fit sepe vtile multum

De fuga luxurie et auaricie Declinatione

fornicationē adulteriū eē

Luxuriam fugito simul et vitare memento

qz vitā abbreviant coitus et cura nimia

Crimen auaricie. nam sunt contraria vite

Celebris fame titulos/et virtualis coassistentie iu-
bar rutilans/sibi desiderans coaptare: veneree dominati-
onis nephandū imperiū: et formidande cupiditatis ambi-
tum/declinare festinet. **N**am si quis tam artissime ser-
uitutis compedibus semel fuerit alligatus: libertate pro-
scripta toti viciorū collegio vectigalia seruitutis adijciet.
vilissimo tamen caractere notatus infamie. **C**rimen auari-

cie nam sunt contraria vite **V**nde nouus catho
Non eris auarus nec eris tu luxuriosus

Omni spiritui non credas

aliqua narranti tibi

Noli tu quedā referenti credere semper

pua danda multiloquio raro deest pccm

Exigua est tribuenda fides qz multi multa loquūt.

Sagax nature discretio/mirando presagio mores in
struēs: humano corpori duplex auditus organū stabiliiuit
p hoc patēter insinuans hominibz: debere auditu pcipere
plurima. assensu vō recipe pauciora. **M**undū lingue vo
lubilis loq̄citas: emula et ignara certitudinis/moze arūdi
nis agitate: ad omnē ventū garrulitatis impellit. falsitatis
circūamicta pallio: hospitem suū falsa credulitate seducit.
Et dū falsitatis premicie rumores: crebra repeticione suc
cedunt: ventose mendacitatis arguūt. et in actorē suum si
nistre opinionis dispendia machinantur **E**xigua ē tribue
da fides qz multi multa loquūtur **V**nde nouus catho
Raro credatur cuiq̄ si multa loquatur
Vnde relatori tu semp credere noli

De immoderata vini sumptione

.i. si inebriatus fueris .i. nō teipm excusabis

Nō potu peccas ignoscere tu tibi noli

nā vt ait scriptura **O**mnis creatura dei bona

Nam nullū crimen vino est sed culpa bibentis

Tergiusatrix hūane abusione temeritas: licet innu
meris obnubulet erroribz: **I**n hoc tñ pcipue patrociniū
sue viciositatis assumit: q̄ a rebus creatis/que iuxta scrip
ture testimoniū a summo artifice facte sunt optime/nō sine
creatoris iniuria/sue transgressionis maculas cōmentat.
Nā cū hoies veneris detinent voluptatibus: violentū na

ture causant impulsum. Si vero castrimerialis ingluuies eos vehementer obsederit: adeo ut plepe noctes patiantur insompnes: in calicibus vacuandis/ebrietas crapula delibuti: liquoris fauos replicas sue turbacionis materiã asseuerat. Et hij oēs agitati spũ insipientie errauerũt in mō nō in via. Nā libero arbitrio volūtatis attento/qđ indifferenter se exhibet ad veritum et concessum/nulla poterit delinquentie macula creaturis adijci. que macula sola z insolidũ remanet in arbitrio cōmittentis. Nam nullũ crimen vino est sed culpa bibentis. Vnde ouidius.

Terra tibi a nobis dabitur mensura bibendi
Officiũ prestent mens qz/pedes qz suũ Vñ quidã
Si bacho/veneriqz vacas/qui cetera subdis
Sub iuga venisti/libertas tunc perijqz

**Secretũ tuũ fideli socio: egrotũ
corpus cōmitte perito medico**

secretũ

cōmenda secreto amico

Consilium archanũ tacito cōmitte sodali

curacione corporis egroti

cōmenda expto

Corporis auxiliũ medico cōmitte fideli

¶ Damane nature species/dissimili copulata cōiugio: aie et corporis contrahit vnionẽ: et vtriusqz incōmodis creatrix natura puidit. ne crebre fatigacōnis baculo hoies frequenter attriti: in desperacionis foueã laborẽtur. et aie qđẽ in pcurãdo solacio amicitie federa prudẽter aptauit. qb̃ alternatim cōmunicatis mentis angarijs: mutue solacionis stipẽdijs demulcemur. ¶ Si vero corpales molestias experiri cōtingat: medicorũ peritiã cōsulendã censuit. qui herbarũ virib̃ et pigmentoz virtutibus nature dampna refartiuũt. quos honorari scriptura cōmemorat sicut refert nepotulus patrueli. Corporis auxiliũ medico cōmitte fideli Vnde nouus carbo

Res occultande tacitis sunt participande.
Si non vis ledi medico tu crede fideli

De cōstanti pposito in aduersis

^{.i. aduersas fortunas} ^{pati} ^{impacienter}
Successus indignos noli sufferre moleste
^{cōcedit sp. pspira} ^{hōibus} ^{p grauiorē ruina}

Indulget fortuna malis vt ledere possit

Si fortune senientis asperitas/te valida turbacione concusserit: non te subito moueat subire turbacionis impulsus. sed ppria demeritorū facinora reminiscens: a diuine bonitatis iudicio hoc retributionis iudiciū censeas pcessisse. **S**upra quidem equitatis hoc iudicio seueritatis: in presenti gladiū discretionis obijcit: vt vexatio tribuat intellectū. re pbis vero et a filiorū numero/perpetui anathematis diuisione seclusis: mundane pspiritatis fouet subsidio. tanq̄ meritorū vacuis ac vili remuneratis numismate. quos tamen in sorte hereditatis ppetue. et in numero filiorū agnoscit. **I**ndulget fortuna malis vt ledere possit **V**nde nouus catho

Prauos successus noli tu ferre molestus.

Sepe mali florent vt post sua gaudia plorent

De prouidentia

^{lōge pvide q̄ future sunt} ^{has aduersitates} ^{pacienter}
Prospice qui veniunt hos casus esse ferendos
^{iacula p̄uisa min⁹ ledūt} ^{oē quod}

Nam lenius ledit. quicquid prouidimus ante

Docent nos salomonis eloquia: vt palpebre dirigāt gressus nostros. **E**t iuxta poetarū carmina iam bicipitis imitetur effigiem: qui priora conspiciens posteriora non negligit. ad fortune iacula mentis oculos diligenter opponit. vt dū forsan in posterū prosperis recedentibus: et adū

sa forte secuta: in gladiū durioris casus impegeris: mode
ratori mente sustineas: que pueniunt animo preudente.
Nam leuius ledit quicq̄o preuidemus ante **Vñ no. cath.**
Nam fero iacturā leuius quā cerno futurā
Res in p̄uisa non bene ledere visa

De mentis cōstantia in casib⁹ aduersis.

in aduersis fortunis

p̄dere

Rebus in aduersis animū submittere noli

Exopus Spem decet amplecti spes est via p̄ma salutis

Spem retine. spes vera hominem nec morte relinquit

Si fortune seuiantis tue mentis hospiciū inuasit: aut cōcussus corporee molis angulis, ferali p̄rimet demēcie: nō idcirco mētis cōstantia muro vallata fortitudinis: in foueā desperationis accedat. sed clipeo confidentie fortioris armata: oēs equanimiter fortunioꝝ tempestas exspectet. sup̄stite quidē in animo spei anchora: q̄tūcunq; seuiat mundus: freudat hostis: impetus fortune terreat: nō preualebunt aduersarie potestates. nō ob hoc tante solio i tatis fundamentū corruet spes quidem indissolubilis, nullo machinationis ipetu te derelinquit. **Spem retine spes vera hominē nec morte relinquit** **Vnde nouus catho**
Nemo malis cedat ne desperatio ledat
Omnia spes vincat nec nos quoq; morte relinquat

De utiliū rerū custodia.

utilem a tremouere

Rem tibi quā noscis aptam dimittere noli.

in p̄ncipio .i. p̄sp̄era in fine fortuna ē aduersa

Fronte capillata post hoc occasio calua

Si necessarijs vsib⁹ quicq̄o oportunū tibi cōtigerit possidere: nō p̄ te faciliter in alterū trāsserat. ne cū necessaria tibi desint in tate paupertatis laborintū repente subeas.

pdigalitatís libidibrio maculatus. Pū enim substantie par-
tem imprudenter abigis: tota successiue defluit. constitue-
tus in proxima in paupertatis menibus et in valis. **F**ronte
capillata post hec occasio calua. **V**nde nouus catho-
Fronte capillata bona res non sit re. pbata
At maneanť illi quos dimisere capilli

Attende pñtia. futura pvide

qd est in pñti vide sepe .i. qd futurū est

Qd sequitur specta qd inuenit ante videto

sequere janū bifrontē frequēter videt añ et retro

Illum imitare deū partē qui spectat vtramq;

Moderatricis prudentie cacumen circūspeditionis
oculo meditari studeat presentia et futura. sentencie vene-
rabilis senece non immemor sic dicentis: **S**i prudens est
animus tuus tribus tēporibus dispensetur. pñtia ordina-
futura pvide. /z preterita recordare. **A**lioquin si actuum
preteritorum obliuiosus exiteris: nullius experientie re-
gulatus industria: in agendis tuis claudicans/ nullo certi-
tudinis fundaberis fundamēto. et si futuroz cautelās nō
adiicias: futura periculoz nō euades discrimina. **R**eplen-
tās igit iā biformis pñtia considerationis effigiem: visum dirigas
vtrōbiq; **I**llū imitare deū qd pñtia spectat vtrāq; **V**nno. ca.
Rem precedentē videas et cerne sequentem
Bifrontem ianum fieri nō predico vanum

De pprie carnis gubernatione

famior

viuas

sobrioz in potu et cibo

Fortior ut valeas interdū partior esto

sp. corpis. qz natura paucis est cōtenta exercitia v̄tutū

Pauca voluptati debentur plura saluti

Racionis imperante dominio: humane carnis man-
cipium/ placabili frugalitate letatur. quod si ex industria

pcuretur: excessiua saginari dulcedine: iā sue dure castriū
rabie belli audebit inflamare. Sed p paucis et tenuib⁹ hō
mo exterior contentus stipendijs: interiorē studeat sciē
ciarū ac virtutū exercicijs saginare. horrore dignum repu
tās ancillā presidere domine ac dnām famulari subseruiē
do quidē vicijs/et p scribēdo sapientie virtuti. **P**auca vo
luptati debentur plura saluti. **V**nde nouus catho.

Partior esto cibus et sic tu fortior ibis
Mult salus multas paucas res ipa voluptas

Plurimorū sententiā nō inuidas solus

sententiā vel decretū cōitatis.

.i. tu solus

Judiciū populi nunquā contempleris vnus.

.i. ne displiccas omnibz

p ppriā opioionē

Ne nulli placeas dū vis contemnere multos.

Adultorū et sapientū sententiā calculo ap pbatā: te
mere cōtrarietatis obice/nō repellas. ne aura supbe vani
tatis impulsus: prudentie tue modū nō statuens: sed te tol
lens in aera: aliorū sentencias paruipendas. tante siquidē
presumptionis: abusus odiose contentionis sagittas. et ex
cogitatos derisionis stimulos pcurrit et adultos. **N**e nul
li placeas cū vis contemnere multos. **V**nō nouus catho

Nunq̄ tu multos debes contemnere vnus
Nam nulli placet qui solus obicijt omnes.

De futura beatitudine cōsequenda

.i. pncipaliter qđ precellit oīā sollicita^o sanitatis.

Sit tibi precipue qđ primū est cura salutis

q̄ semp bona sunt vituperes qñ ppter tuū malū regimen

Tempora ne culpes cū sint tibi cause doloris.

Perfectionis hūane felicitas/que sblimi bonitad ex
istēcia collocat/seruetiori captef desiderio. z hira pseruet

diligētius. nā totius humani desiderij. apicem p̄p̄bendit.
¶ Verūptamē si nr̄e erumnose labilitatis mutabilitas: va-
rijs p̄pellat incōmodis: et multipbarijs tribulationū do-
loribus atteratur: nō ob hoc liceat in murmuratorie lamē-
tationis voces erūpere. nec tempoz malignitati tribuere.
ea iusto moderamine statuerūt diuinitatis archana plena
sapientie et decoris. **Tempora ne culpes cū sint tibi causa
doloris** Vnde nouus catho

**Prima sit in cunctis semp tibi cura salutis
Tempora nō flebis si corpus forte dolebis**

De somniorū fantasmatibus

nocturnas visiones .i. ipe homo sperat
Somnia ne cures. nam mens humana q̄d optat
.i. somniū et visionē p̄ somniū.

Dū vigilat. sperat p̄ somnū. cernit idipm

¶ Nocturne visionis fantasmata: q̄ diurne cogitacōis
affectatas ymagines representant: abolitis repleta miste-
rijs nō cōsidas. Nā si ea futuroz euentū vaticinari p̄sa-
giū curiosa putacione cōtēderis: nō sine diuine maiestatis
iniuria: diuinationis nota cōtaminatus censeberis. Sane
ad eandē sup̄stitionis sp̄m ardentē referas laruas. som-
nia et lemures. **Somnia ne cures** ꝛc. Vñ nouus catho

Somnia ne cures nā fallunt somnia plures

Sollicitus durat qui frustra somnia curat

Documentū vite regularis

optas morale
Hec quicūq; cupis carnē cognoscere lcoz
documēta moralia aptissima humane

Hec precepta queras q̄ sunt gratissima vite.

¶ Viciosi cōuictus declinare volēs naufragiū: et v̄tuose
habitudinis iocūdis indui vestimētis. ad sequentiū p̄cep̄

.i. in nrā voluntate

illud

Arbitrij nostri nō est qđ quisq; loquatur.

**Rectioris vite incedēs p̄ trāmites artiores: si detrac-
torū malinolis oppugnaris insultibus: si in te p̄uentus ma-
lignantū/omnia venenatē detractionis machinamēta cō-
ponat: non ob hoc sincere rōnis stabilitas moueatur. nam
hoc solum ppriū sibi vendicat virtualis eminentia in solio
celsitudinis collocata: qđ liuozis aculeos experitur instan-
cius. quibus nec verbose corrixationis quasi iniuriam p̄-
pellendo/vicem maledicis referat. nec a virtuose stationis
culmine transferatur **Arbitrij nostri non est qđ quisq; loq-
tur. Vnde nouus catho.****

Si bonus es morū nō cures verba malozū

Nulli scire datur qđ semp quisq; loquatur

Celato crimen amici

in iudicio

tu exis

.i. salua reuerentia veritatis

Productus testis. saluo tñ ante pudore

.i. tege p̄ silentiū. aut p̄ calorē aliquē. saluo rē.

Quantūcunq; potes celato crimen amici.

**Ad pretoris vocatus iudiciū: ac sup̄ delato quolibet
amicorū crimine p̄hibeas testimoniū veritati. quo adusq;
potueris/amici reatus et crimina/licet tibi p̄spicua silencij
cautela contegas et colozes. salua tñ in omnib⁹ fidei et bo-
nestatis reuerētia. quas amico p̄ferre p̄uenit. ne deerratio-
nis ignominia: aut p̄sensu criminis morderi valeas aut cō-
vinci **Quantūcunq; potes celato crimē amici. Vñ no. ca.****

Cū fueris testis ne sit pudor huic tibi pestis.

Non debet dici tunc p̄ te crimen amici

De adulationū blandimentis.

molles et adulatorios

femineo more

Sermones blandos blesos q; vitare memento.

ficta et simulata est i. p. b. i. o. e. .i. sub ficta simplicitate p. t. e. d. u. t. f. r. a. u. s.
Simplicitas veri fama est fraus ficta loquendi

Pirulentas lingue blandientis fallacias: nō surdo p. t. e. r. e. a. s. a. u. d. i. t. u. : d. e. c. e. p. t. i. o. n. i. s. l. a. q. u. e. o. s. n. o. n. e. u. a. d. e. s. **Q**uē cunq; eī de virozū numero audieris seductorio more blā diri: aut muliebzī ritu sermones vocib⁹ delicatis infringe re: aut lenocinantis lingue blandicias preoccupare suspic rijs: aut miscere singultib⁹ interiectis: ibi facite captionis laqueos prudenter aduertas. qui tanto disponūtur effica cius. quanto sophista verbosus tibi psuadere nitit lingua dolosa. et studio malignati **Simplicitas veri fama ē fraus ficta loquendi** **V**nde nouus catho.

Sunt bene vitandi sermones vti qz blandi.

Sub specie veri nam fallunt sepe leueri

Hoc idem preclare describit ezopus.

Non satis est tutū mellitis credere verbis

Ex hoc melle solet pestis amara sequi

De corporis et aiē viruosis exercicijs

pigrificā animi

totius hōis tarditas vel tepiditas

Segniciem fugito q̄ vite ignauia fertur

.i. nō vacat bonis artibus

stulticia et pigrificā

Nam cū animus languet. cōsumit inertia corpus

Validis occupationū exercicijs viriliter assuescas. nam si sub torpenti ociofitatis tēpora trāseas feriatā: mox a languido corde riuus viciozū ebuliens: omnē mentis hu mane preciosam substantiā auferet et disperdet. **E**xer cenda est igitur anima meditationibus arduis. et vtilibus sapientie studijs **C**orpus vero impellendū virilius. nō ad languozē desidie. sed ad opus **N**am cū animus lāguet cō sumit inertia corpus **V**nde nouus catho.

Segnicies linquat te non ignauia vincat.

Cū mens languescit caro defecta senescit

Vnde preclare dicit Seneca/labore atq; studio animi ge-
nerosi nutriuntur/segnicie vero corpa vanitatibus inbuunt

De animi recreatione.

Quidius. qd caret alterna requie durabile n̄ ē

Interpone tuis interdū gaudia curis

Phs. requies et ludus i vita s̄ necia portare

Ut possis animo quēuis sufferre laborem

**Diutina laborū assiduitas: nulla quietis intercape-
dine recreata: vires anime potenter emollit. et laboris pse-
uerantiā intercludit. // Discenda igitur est humanis la-
borib⁹ gaudiose solationis relaxatio. que tate moderatio-
nis studio teneat: vt sicut medicinis vtimur: nec excessus
lasciniā supfluitaris impellat: nec defectus animū deiciat
in fastidiū et errorem // Ut possis animo quēuis sufferre la-
borem Vnde nouus catho**

Gaudia sepe tuis debes adiungere curis

Sic sufferre dat si quid fortuna minatur

Alterius crimen nō diiudices.

hōis

aut

ne momorberis

Alterius dictū vel factū ne carpsieris vnquā

in dictis et factis tuis homo

Exemplo simili ne te derideat alter

**Si pprie transgressionis vltor: ydoneus nō dissimu-
lator extiteris: ad alieni reatus maculas: iudicij cōdemnā-
tis oculos nō conaberis retorquere. // Qui enim liuoris
dente/ p̄demnationis forfice: vel irrisionis notamine/ p̄xi-
morum actus cōsuevit lacessere: criminose cōscientie se fate-
tur participē. alienis irrisionibus in posterū impellendus
Abigaat ergo quātotius a cōscientie thalamis: et a lingue
prurientis impulsu: temerariū aliene culpe iudicium. et de-
risionis viperā cōscientie morbus ater // Exemplo simili.**

ne te derideat alter **V**nde nouus catho.

Nullū dicentem reprehendas vel facientē

Ne similis risus ab alijs sit reddere visus.

Vñ Seneca Esto viciozū fugax ipe aliozum/nec viciosus
scrutatoz/nec acerb⁹ repbensoz/ s̄ s̄ñ ex p̄bracōe correctoz.

Bona fortune ne dispendere cures.

illud ^{legauerit in testamto vltiā voluntas.}

Nō tibi fors dederit tabulis suprema notato

^{si dilapidādo ē legata ille diffamat}

Augendo serua. ne sis quē fama loquatur

Cū fortune volubilis munificētia te nouissime: benigno fauore p̄sequēs vberiori p̄spitate repleuerit: tūc sagaci
fret⁹ p̄silio/largita donaria cū debita moderacōe dispētas
ne p̄dgalitatis diluuiō circūuentus/derisionis pblice no-
teris ifamia. dū p̄pe temeritatis iusticia de pleniluuiō ve-
neris in eclipsim: dū ea q̄ plimis videbāt effundēda tēpori
bus: p̄fracta moderacionis statera/subito et inutilit̄ disp̄gū-
tur **A**ugendo serua ne sis quē fama loq̄r **Vñ** nouus catho

Portis sorte datū tabulis sit queso notatū

Et serues auctū ne canet fama retractū.

De auaricie declinatione in senibus

^{habūbant vite tue}

Cū tibi diuitie supant in fine senectē

^{mmcradans tenax}

Munificus facito viuas nō parcus amicis.

Si vberes diuiciarū acervos te senescēte possideas:
tunc pessulo liberalitatis effractio: ipa liberalitate magni-
fica distribuas et effundas. nā thesaurizare posteris: et a-
uaricie macula sue vite terminū denigrare censetur absur-
dum. et non dissimile ab hijs qui aratra sulcant arena vel
triticū seminant in mericis **M**unificus facito viuas non
parcus amicis **Vñ** nouus catho.

In senio diues dū paruo tempore viues
Multis multa dabis nec amicis plura negabis.

De cōsilio uxoris filiorū aut famulorū

Utile cōsiliū dñs ne despice serui

alicui? suam vel p̄siliū tuī nō despereris.

Nullus sensum si p̄dest contempleris unquā.

Distributoris largitas copiosa: apud quē nulla p̄so-
narū repit exceptio: frequēter p̄sonis hūilibus dona sapiē
largioris infūd it: fugiēs cathedras optimatū. **S**i ergo
quispiā de vernaculis: vel tibi qualibz in ferioritate subiec-
tis: consiliū vene maturioris afferat: gratāter hoc suscipe.
ne obaudiens aiō indignāti: nec cōtra sapientis p̄siliū p̄be-
initaris pudētie: dū alienā abijcis: qđ indicat re p̄bū atz
neq̄. **S**i p̄dest sensum nulli carperis unq̄. **Vñ** no. catbo
Non sit neglecta serui sententia recta
Nec contemnat tibi cū bene consiliatur

De rerū et temporū aduersa p̄mutacione

quibus cares sp̄. tibi mō illud

Rebus et in sensu. si non est qđ fuit ante

sis cōtentus et patiens cū illo

Fac viuas contentus eo qđ tempora prebent

Si nouerca p̄sp̄itatis negligētia/ seu fortunati casus
euētus: tui peculei fines inuaserint: iā paup̄tati fedus p̄xi-
mū inēites: nō ob hoc pusillanimitatis dep̄maris s̄b solio
sed cōstantie rigore seruato: sufficientiā, p̄ cōiuge āplecta-
ris. **F**ortune quidē crebra mutacio: et mobiliū distractio
cōsuetā: viriles mentes offendere nūq̄ debent. **F**ac viuas
contentus eo que tempora prebent. **Vñ** nouus catbo
Pauperior census nō sit turbatio sensus.
Sed sis contentus vt ōnia fert tibi tempus.

De discreto coniugio cōmittendo

Ororem fuge ne ducas sub nomine dotis
caue pppter diuitias et bonoz possessiones

Nec retinere velis si ceperit esse molesta
vxorē infamis et intollerabilis

Si matrimonialib⁹ vinculis te aliquotiens obligari delectet: nō possessionū copias/nō diuitiaz habūdantias: pncipaliter adipisci ptendas in cōiuge. sed mo:ū decus v' tutū insignia et generis claritatē. quā si cognita veritate p' penderis a mo:ū generositate degenerem: aut iracūdie itimulis agitatā: ab eius vinculis pperanter effugias. etiā si summi culminis copiarū/aut claritatis attollat honorib⁹.

Nā taliū coniugioz nouissima: vtriqz partiū sordida sūt z infesta **N**ec retinere velis si ceperit eē molesta **Vñ** no. ca.

Non tribuat votis vxorē copula dotis.

Non disingaris ab ea si forte grauaris

Miorū exemplo viue.

therē. hoc sapientis ē. piculū ex alijs sumere. qđ tibi facere licet

Multorū discas exempla q̄ facta sequaris
et que sequaris docet

Que fugias. vita est nobis aliena magistra

Si regulate mo:iginatōis cacumina gradatim q̄ras alcēdere: alienozū euētūū fias sedulus explorator. qz dum alios recordaberis sue prudentie ministerio: in suis psperatos actibus: alios vero detrimentū ex suis operib⁹ allucutos: facili censura iudiciū coniecturare licebit: quid agē dum vtilius: aut totaliter relinquendū. **N**oueris equidē qđ pntis vite decursus nobis mirabili varietate subseruit. in qua experientia repitur p̄micē z ministra **Q**ue fugias vita est nobis aliena magistra **V**nde nouus catho

Ex alijs discas quid agas bene quid ve remittas
Nunc ad viuendū vita est exemplar habendū

¶ Potte tuū non tranſce ndas

.i. vires tuas

examina

ſuppreſſus.

Quod potes id tempta. operis ne pōdere preſſus.
ſubtus cadat et deficiat incōpleta .i. incepta

Succūbat labor. et fruſtra temptata relinquis

**¶ Si arduū aliquid te contingat aggredi. vires tuas p
mitus metiaris ne preſſus mole ponderis: nimia fatigatio
ne succumbas: aſſecutus plebis ridiculum. dū abuſiua de
ceptione ſeduct^o inchoatū opus deſeris impfectū **S**atius
quidē eſt a magnis acrib^o deſiſtere: q̄ q̄ inceptū temere re
linq̄s **S**uccūbat labor. ⁊ fruſtra tēptata relinq̄s **Vñ no. ca.**
¶ Materias pares nī viribus ſumpſeris aut res
Defeciſſe vides inimici ſub pondere vires.**

¶ De maleficorū accuſacione

facinus magnū iniuſtū

tacere illud

Quod noſti factū non rectū. nolito ſilere

Algentes et pſentientes pari pena puniuntur

Ne vidiare malos. imitari velle tacendo

**¶ Si motus malignatiū ſcleroſe factionis/ malicia le
ges publicas cōturbauerit: **Q**ui^o rei taciturnitas paucis
vel pluribus faciat detrimentū: p̄palandū eſt velocius. et
ad aures publicas reducendū. ne forte iuſticiā maligne re
tices/ iuſticie arguat. tāq̄ malens facinoribz ſilēdo tacitū
p̄bere. p̄ſenſum. q̄ maloz indignacione recepta: obuiare cri
minib^o arguēdo **¶ Ne videare malos imitari velle tacēdo.**
Vnde nouus catho.**

Si michi tu credis nunq̄ mala facta ſilebis

¶ Nam quiſquis celat ſe conſentire reuelat

¶ De iudicis adiuvamine poſtulando.

q̄ h̄z auctoritatē interpretandi .i. si lex videat̄ iniq̄ reb⁹ tuis cōtrariari

Judicis auxiliū sub iniqua lege rogato

q̄ in yniuersali danē .i. interpretent̄ in p̄ticularib⁹ casibus.

Ipe etenim leges. cupiunt vt iure regantur.

Legalis iuris seueritas/particulares casus cōcipiēs: moderatiōe exigit iudicantis. Alioquin repente verterēt̄ in p̄niciem: que moderatiōe iustissima fuerat ab inicio p̄stituta. **D**ū ergo rigore legi acceperis cōtra pprie institutū cōnis calculū: tuis negocijs inciuiliter aduerlari. **A**d legis declarandā sententiā patrociniū iudicis interpellas. **H**oc enim legalis institutio exigit: vt interpretur benignius. et ei⁹ obscuritatis nebulę: equissimi censura iudicis absoluant̄.

Ipe etenim leges cupiūt vt recte regant̄. **N**ō nouus catho

Iudex sis tutus sub iniqua lege statutus.

Nam sub iure regi placet omni tempore legi

De patientia in tormentis retinenda.

pp̄ter tuā demerita

sustinere

Dū merito pateris. patienter ferre memento

q̄m nosc̄is te culpabilē

iudicante corrige

Cūq̄ reus tibi sis. ip̄m te iudice damna

Dū iusticie veritas criminū equitati r̄ndet: nulla nouitatis itemperies aut nouitatis spēs exoritur. dū et rōnis iudiciū scrupulis dubietatis āmouet: et pp̄trate culpe cōscientia a lata sententiā nō discordet. **N**am vt ait boetius **S**i mali sui criminis difformitatē agnoscent: vltro se p̄berent iudicib⁹ puniendos. vt sui reatus difformitas iulti. i. medicamine deleret̄. **D**ū ergo patrat̄i sceleris imanitas abiecto silentio cūctis immotuit: flagellū rigoris inflicti modeste sustineas. ymmo impellente sinderesi/et conscientia p̄stante/te ip̄m argue et condemna. **C**umq̄ reus tibi sis ip̄m te iudice damna. **V**nde nouus catho.

Omne tuū semp̄ suffer meritū patienter.

Cūq; reus constes nō te sine crimine monstres.

De studij continuacione

^{p̄batissimoz scripta} ^{multis} ^{apta ab ineptis discernendo}
Multa legas facito. perlectis perlege multa
^{flores ex spinis. grana ex paleis. et argentū ex luto collige}
Nam miranda canunt. sed nō credenda poete.

Studiozū p̄scrutatoz sedulus: volens multiplicibus
studiozū vigilijs: sapiē m̄zis cubiculū introire: varia p̄qui
sicionis indagine rimetur actores. et plurimoz p̄quirens
studia: discretionis vētilabro a veris falsa: et ab imperitis
perita: firmitatis cautela discernat. ne sophisticationis v̄
bositate cōfusus: aut equiuocationis nubilo circūductus:
opinionem veritati preferat. vt seductozī ductozis nomen
tribuat et p̄phete **N**am miranda canunt sed non creden
da poete **V**nde nouus catho.

Fac vt multa legas et idem sedule degas

Sic vt vera petas variōs non imitare poetas

De modesta locutione circa mensam

^{simul cōmedentes} ^{comis facetus}
Inter tōnuas. fac sis sermone modestus

^{garrulus} ^{factus reputari}
Ne dicare loquax. dū vis vrbānus haberi

Inter exterioroz epulas venerāter accūbens: lingue
ventilabzū sagaci moderatione refrenet. ne si paulo licēt?
in v̄ba scurrilitatis/ aut odiose loquacitatis defluat: cōta
minacionis venenum referat in actozem. quod facili medi
camine non poterit aboleri **N**e videre loquax dum vis
vrbānus haberi **V**nde nouus catho

Dū cōnuaris caueas ne multa loquaris

Discat ab vrbānis vir garrulitatis inanis

Irata coniunx nō te moueat

plorantis

Coniugis irate noli tu verba timere

parat et deceptiones

Nam lacrimis struit insidias. dū femina plorat.

Si perturbationis incendijs turbata propria vxor: ebuliens voces multimode lamentationis/effundat gemitum singulribus dilatari: hijs de causis nullatenus virilis exacerbetur constantia. aut mulieris mora fletibus agitur.

Nam hoc habet proprium muliebris sexus fragilitas: qd ubi habundantiori luctu pretendit indicia: ampliora future deceptionis rethiacula viro suo depromit. dum multū pfundit lacrimas ⁊ rozat. **N**am lacrimis ferit insidias dū femina plorat **V**nde nouus carbo

Nil tibi curetur si coniugis ira minetur

Femina dū plorat hominē supare laborat

Vn̄ Quidius qui harū rerū exptus erat ayt.

Neue puellarū lacrimis moueare caueto

Nil starent oculos erudiuere suos

De possessionū tempata dispensacione

tempate bonis acq̄stis p̄dignaliter exp̄dendo

Vtere queſitis sed ne videaris abuti

inutiliter p̄dignaliter deficiunt bona aliorū

Qui sua consumunt cū defint aliena sequūtur

Apopiose suplectilis ditatus bñficio: tanto regiminis ordine cōmissa tibi bñficia modereris: vt neq̄ supfluitatis vicio: nec tenacitatis notatus ifamia: p̄fectionis mediū valeas obtinere **N**am dum inutili et supuacua p̄dignalitate/possessa distribuīs: et inopie domū ingrediens / fatue p̄dignalitate vocabulum assequeris. in deterioza ruiturus pericula **N**am experientia docente cognouimus: qd ab opulentia in sterilitatem collapsi/subito carentes proprijs/in alienozum appetentiam rapiuntur. **Q**ui sua consumunt

cum desint aliena sequuntur **¶** Unde nouus catho
Sic tibi sit vsus rerū ne fiat abusus
Qui sua demergunt hij post extranea p̄gunt.

¶ De discreta mortis expectacōne

et hoc si iuste vixeris. qm̄ mors peccatorū pessima

Fac tibi preponas mortem non esse timendā

mors qm̄ priuat vitā miseriarū hui⁹ mūdi

Que bona si non est. finis tamen illa molorū.

¶ Mortis imperiū a cuius iurisdictione nullus eximit/
valida mentis cōstantia prestolari cōtendas. que si nichil
vtilitatis humane cōsiderationi p̄ferat. est tamē humane
vexationis remediū. ⁊ mundani casus terminus ac laborū

Que bona si non ē. finis est tñ illa malorū ¶ N̄ nou⁹ catho

Raro timere mori nimia formidine noli

¶ Mors mala nos tolli sed et hic nr̄a mala resoluit

¶ De vxorū confilijs

.i. vtilis tollere

Vxor̄is linguā. si frugi est. ferre memento

linguā vtilē vt frugal̄is audiatur

Namq; malū est. non posse pati. nec velle tacere

¶ Preciose confectionis aromata. vasis interclusa sic
tilibus: nichil ex cōtinentis vasis ineptia: sibi d̄iminuūt de
valore. **¶** Si ergo tue vxoris animū sapientie balsamore
dundare cognoueris: eius cōsilia prudentie firmitate sub
nixa: nō memineris aspernari. sed tanq̄ sugens mel ex pe
tra: oleūq; de saxo durissimo: ne duplici turbulencie mor
deat angario. dū nec loqui p̄mittitur neq; tacere **¶** Nā ma
lum est non velle pati nec posse tacere **¶** N̄ nouus catho.

¶ Vxor̄is linguā si. p̄dest cur ego stringam

¶ Namq; pati nescit stultus nec reticescit.

¶ De honore parentum

nō debili sed firma caritate p̄m̄ et m̄r̄m

Dilige nō egra caros pietate parentes

Sapiens **Pa**ledictus est a deo q̄ exasp̄at m̄r̄m placere patrituo

Nec matrē offendas dū vis bonus esse parenti

Paterne venerationis officū, quod omnis legū tra
ditio imperat et indicit, multa sedulitatis obseruantia te
neatur. ne te ingratitude vipa rozē totius pietatis acer
bās: in foueam sue captiuitatis includat. diuine preceptio
nis imperio violato. nec minori studio genitrici tue/morzē
civilitatis exhibeas. ipām nulla repugnantie malignitate
cōturbes affectu discolor et amenti **Nec matrē offendas**
dū vis bonus esse parenti **Vñ** nouus catho

Esto pius vere semp hijs qui te genuere

Non moueas p̄m̄ nec vis offendere matrē

De regulari vite institutione.

tutam

Ecuram quicūq; cupis deducere vitam

cupis

tuū

vicia

uocent

Nec vicij inherere animū q̄ moribus obliunt

morū documenta

q; decies repetita placebunt

Nec precepta tibi semp relegenda memento

in sepe relegendo

decet te ipso docente

Inuenies aliquid qd te vitare magistro

Si vicioꝝ declinando naufragia: p̄ amena virtutum
vernantia loca: planicie mentis gressus dirigere moliaris:
sequentū dogmatū regulas diligenter attende. p̄ que con
fractis aduersarie potestatis viribus: arcem cōprehende
re poteris eminentie virtualis **I**nter hec autē quedā p̄bi
bitiua tibi constitui. que recōdere memineris in memorie
registro **I**nuenies aliquid qd te vitare mgrō **Vñ** no. catb.

Corde sub attento ponere mea verba memento

In quibus agnoscas qui crimen linquere possas

e i

De diuitiarū contemptu

David Diuitie si affnant noli cor apponere.

Despice diuitias. si vis animo esse beatus
diuitias cū amore vltiores semp petunt

Quas qui suscipiunt. mendicant semp auari

Si mundane feditatis velis abhorere fastigia: **S**i venenate dulcedinis declinare mscipulam/que i bocterrene in habitacionis tugurio potenter inuiscat/si demū celestia formarū contendas: et theoreumata speculari: abiecto mūdane cupiditatis ambitu: omnia terrarū opum pondera/animo victore despicias et cōculces **A**lioquin libertas anime/artissimis diuitiarū ligata cōpedibus: nunq̄ et si sufficiens/nullo cōgeste suplectilis cumulo poterit faciarī **Q**uas qui suscipiunt mendicant semp auari **Vñ** no. ca.

Absit ditari qui se vlt rite beari

Diues marcescit q̄to plus copia crescit

Quod egregie docet **C**icero in de officijs/ **N**ichil honestius et magnificentius est q̄ pecunias si nō hēs p̄tenere: et si habes/ ad liberalitatem eas conferre **E**t in parabolis

Qui odit avaricitā/longi fient dies eius

Proprijs nature donarijs cōtentus viuas

necessaria q̄ sagax est in puidendo nobis

Cōmoda nature nullo tibi tempore desunt

illo bono

Si cōtentus eo fueris qd̄ tpa prebent

Abiecta cupiditatis vīpa/que totā spiritualis pfectiōnis substantiā abigit et depascit/sufficientie mensura subseruiens: immensis nature beneficijs coadiuuata: omnem paupertatis abicit lesionem. **D**um enim attenta mente considerat: q̄ paruis ammiculis nature humane fomentatur inopia: et q̄ multiplicibus creaturarū donarijs adiu

natur. filij adam semetipsis contenti: extra concessa beneficia: nullū supflūū possunt appetere neq; debent. **S**i contentus eo fueris q̄ tempora prebent **N**ō nouus catho
Qui nō curaret plusq; natura rogaret
Dives hic esset q̄ res sibi nulla deesset.

Que tuis cōtingūt icurijs alijs nō imputes

nō prudens bona tua sed libidine et sensualitate

Cū sis incautus. nec rem ratione gubernas
in causa abduciam

Noli fortunā. q̄ non est dicere cecā.

Si insipientie nubilo obscuratus: aut pdigalitatē su perfluo tabefactus: circumsp̄ctione sopita: et indiscretio nis mancipio aurigante: in eclipsim rei familiaris incidas paupertatis seriente baculo: aut alijs varijs impellaris casibus eventuum sinistrozum: nō fortune seruentis iniuriā/ lingue loquacis aculeo studeas accusare. ne quid tuis de meritoꝝ studijs rationabiliter experieris in alterius commissum imputes. legem statuens fatuam et iniquam **N**oli fortunam que non est dicere cecam **N**ō nouus catho.

Si male res seruas si pdas rursus aceruas

Fortune seras nequeas offerre querelas

De pecuniarū acq̄sitiōe et retēōe moderata

ad sustentandā familiā et subleuandā inopiā pulchritudinē denarij

Dilige denariū sed parce dilige formā.

formā denarij

ex cupiditate

Quā nemo sanctus nec honestus optat habere

Licet hūane legis cōsideratione p̄mittēte: mutue cōmunicatōnis necessitate p̄sata pecuniarū vsib; ad subleuandā familiarū necessitatis inopiā: siue nota criminis insistant: ipaz tñ supflue acquisitionis ambitū. aut cupide reſetionis aceruū vtus exhorret. honestas abicit **E**t hāc ha

bendi libidinem cōpellitur omne sanctitatis collegiū a sue
stationis terminis deterrere. Quam nemo sanctus nec ho-
nestus cupit habere. Vnde nouus catbo
Pro specie nullū sed parce dilige nūmū
Quē nec optauit sapiens nec honestus amauit

De miser uiuas cū sis diues.

loculos plenos hñs ppter sanitatē seruandā vel recuperandā
Cū fueris locuples corpus curare memento
egrotus exñs in archa in vsu et corpis curatione
Eger diues habet nūmū sed non habet illum.

Si gaze vberioris donario tibi fortune benignozis
concurfus applaudeat: fortuita naturalibus non pponas.
et si discrasie naturalis media corporea moles languerit:
pecunialis sumptus voluntariū prebeat fultimentū. Nā
farsitis mar subijs: et degenti corpori negantibus alimeta:
diuitiarū possessio in detrimentū possidentis ascribitur af-
futura: totius miserie incremento. Cū fueris locuples cor-
pus curare memento. Vnde nouus catbo
Cū locuples fueris corpus curare studebis
Se male custodit diues quem copia pōit

De discipulorū longanimitate

pateris tu studens amore studij
Verbera cū tuleris discens aliquū magistrī
i. parentis pceptū reuerenter obediendo
Per patris imperiū cū verbis exit in iram

Si ante pubertatis tempora pedagogo instructori
manus prebnisti docibiles: mores gerens obedientie ma-
gistrali: satis amplius te paternis imperijs obtemperare
cōuenit. et quotiens iracūdie feruore pater succensus: sto-
machātis voces ediderit: offerre patientie lenitatē opus ē
ne paterne reuerentie timore contempto: vitam ducas ple-

nam ob pbrijs et deliram Ser patris imperiū cum verbis
exit in iram Vnde nouus carbo
Si fers doctore discendi ppter amore.
Et reprehendentē debes tollerare parentem.

De utilibus exercitijs pagendis.

.i. utilitatē afferūt res.

Res age q̄ plunt rursus q̄ vitare memento
rebus in via moꝝ vel sciāꝝ .i. premij

In quibus error inest. et spes incerta laboris

Considerato volubili humane mutabilitatis excursu
non tam fatuū q̄ furiosum credit: inutilib⁹ ac supfluis ne-
gocijs occupari. Nā et si multa lustrozū spacia nobis relin-
queret diuinitas: arduis tamē et magnificis studijs impli-
cari deberent. Eya igit̄ hec exercitia desere: illa relinque
studia. que fatigationis plurimū ac sollicitudinis molem
afferunt. et nullam pretendunt confidentiā sapientie ac v-
tutis In quibus error inest nec spes ē certa salutis. Pre-
clare id nos monet Cicero Hoc viciū nobis vitandū est:
ne nimis magnū studiū. multaq; operam: in res obscuras
difficiles et non necessarias conferamus

De gratificantibus donationibus.

dare l' pcedere sine damno indigenti

Quod prestare potes gratis cōcede roganti.

et nō malis .i. vbi et qñ

Nam bene fecisse bonis in tempore lucrosū est.

Si beneficentie munus gratuitum: aut aliud quodli-
bet liberalitatis officium offerre poteris: gratum et exora-
bilem te exhibere diffinias supplicanti Si tamen merita
supplicantis hoc exigant. Iustis quidē petitionib⁹ gra-
tum prebuisse fauorem. et meritozū stipendio alienas rele-
uasse miserias: a recte sapientib⁹ creditur virtuosum. Nā

recte fecisse bonis in parte lucrosum est. **V**n̄ nouus catho
Quod vis prestare gratis nolito rogari.
Nam bona facta dari bonis putat esse lucrari

De dubietatis inquisitione.

dubium est an utile vel inutile inquire
Quod tibi suspectū indiscussa confestim discute quid sit.

Namq; solent primo q̄ sunt neglecta nocere

Si in quibuslibet deliberandis actibus: agendis ne
gocijs, seu etiam precauendis rōnis suspendens iudicium
tibi scrupulū dubietatis immerferit: quantotius sine dissi
mulationis continentia: deducas ad scrutinium veritatis.
Experientia quidem docente cognouimus: q̄ sicut inter
ficiū nubilosi aeris futurarum ymbrium predicat vberta
tem. sic inepte pplexitatis dissimulatio ruinosa: in voragi
nem desperationis inducens, et cautelam excludēs: reme
dij solet efficacius mētis constantiā deterrere. Namq; so
lent primo q̄ sunt neglecta nocere. **V**nde nouus catho
Questio debetur cū res suspecta videtur.
Namq; scio vere solent indiscussa nocere.

De ueneris et gule declinatione

libidinis detestanda delectatio
Cū te detineat ueneris damnosa voluptas
operā dare gula fautrix

Indulgere gule noli q̄ ventris amica est

Si abiectis temperantie frenis: uenerie voluptatis
obsequijs stipendiarie militans diligenter assistas: nō so
lum impudenter, sed etiam imprudenter: nec a tante fedi
tatis ceno mentis aciem solerter aduertas: hanc medico
pitulationis suscipias curaturā: vt bacho et ferculis, tāto

moderationis federe cōiungaris vt nullus in alterutrum
presumat ciuilis velli rabiem inflammare. Si enim in-
saciabili veneris abisso: non ad licitum sed ad libitum pre-
cipitanter indulleris: preposterata ciuilitatis policia: sen-
sualitatis temeritas domicilium rōnis obzuet. que censef
virtutis aduersaria z humani federis inimica **I**ndulgere
gule noli que ventris amica est **V**nde nouus catho.

Quē nimium tangit venus quē fortiter angit
Non tradat ventri q̄ vult gula cuncta volenti

Deus hominē mirifice insigniuit.

in aiō tuo in quibus robur infidie feritatio

Cū tibi preponas animalia cuncta timere
pp̄ter ingenū et prudentiā

Unū precipio hominē plus esse timendū

Nature create sapientissimus architectus: et si vir-
tuales operationū species multiplici varietate discretas/
rebus creatis indidit: dū tauros armauit robore/ elephā-
tes magnitudine/ velocitate tigrides/ z discolori varietate
pauones **B**onū tamen ampliori largitatis beneficio gra-
tanter arrisit. quia si nō corporis mole aut viriū robore p̄-
matū gerit in omnib⁹: arte tamen et sapientia singulis ge-
nerū/ et generibus singulorū/ vehementer presidet. quēqz
ōnia viuētia merito sibi constituunt formidandū. **U**nū
precipio hominē plus esse timendū **V**nde nouus catho
Maximus est error: cui sunt animalia terroꝝ
Sic tibi maioris nō est homo causa timoris

Vires ad opus porrige

vt sis robustus

.i. roborā

Cū tibi preualide fuerint in corpore vires

.i. cū illo labore sis sapiens fortitudo est v̄tus regulata prudentia

Fac sapias animo. sic poteris vir fortis haberi

Cum virum prestantia te gratum nature munus do-
tauerit: vt emineat euidentius largitas donatoris: **H**anc
interdū expedit ad publice cognitionis monumēta deducere.
et concessarum virium magnitudine experientijs va-
lidis exerceri **Fac sapias sic tu poteris vir fortis haberi.**
Vnde Salomon **Melior est vir sapiens viro forti.**

Amicorū adiutorū requiras

.i. amicis tuis

aliqua tristitia vel aduersitate

Auxiliū a notis petito si forte laboras

remediator et cōsolator

Nec quisquā melior medicus quā fidus amicus

Si extreme paupertatis circonceptus exterminio:
aut dire psecutionis gladio conturberis: fidelium amicos
suffragia/intrepida voluntate requiras: de amicitie certi-
tudine recepturus experientiam. et a desolationis inedia
releuationis patricinium habiturus. nullus enim archige-
nes medendis corporibus fit prestantior: q̄ tibi est omni
genere obsequiorum is: qui legali copulatur amicitia. nisi
fictus fuerit et oblitus **Nec quisq̄ melior medicus q̄ fidus
amicus** **V**nde nouus catho.

Moros implores fili si patiendo labores

Hoc ideo medicus dico quis maior amicus

Alterius mortem nequaquā cupias

tu peccans deū offendens

vt aries taurus

Cū sis ipse nocens. moritur cur victima pro te

tuam

Stultū est in mortem alterius ferre salutem.

Si nostre fragilitatis delinquentias: et nostre transgressionis crimina ppendamus: seueritatis gladium/quo alienum desideramus excidium/faciliter suspendemus. Non enim vacat a stoliditatis scrupulo nequam crudelitas: que aliene mortis cupit pnciem. vt augmentū gracie pficiat et virtutem. Nam stultum est in mortem alterius iperare salutem **V**nde nouus catho
Quem mors damnabit eū nulla dona beabunt.
Qualiter ergo malis succurrat mors animalis

De fideli societate

Cū tibi ^{fidelem} vel sociū ^{rerū affluentia} vel fidū ^{honestā} queris amicū.

Non tibi fortuna hominis sed vita petenda est
Si sodaliciū iuris amica contubernia: aut amicitie tenacis fcedera/cum quolibet hominum volueris copulare: non in parentele purpura/aut fortuna prosperioris copia: sed in morum sublimi affluentia: gades tue confederatio nis stabilias vsquequaqz. **N**on enim fortune donarijs stabilitur amicitia perseverans. sed sapiētia et virtutib⁹. quarum adeptio naturalib⁹ supereminet: et multo magis fortune fallacijs preferenda **N**on tibi fortuna hominis ē sed vita petenda **V**nde nouus catho
Si quis amicari vult et se sociari.
Non fortunā tantū temet sed more bñi.

Possessiones ad vsum deducas

Utere ^{bonis acquisitis} que sitis ^{qđ est ociofum.} opibus ^{quo ad possessionē} fuge ^{quo ad vsum bonorū} nomen auari.
Quid tibi diuitie prosunt si paup habundat

Fugare p̄fusioꝝ beneficio potitus fueris: largiflue
dispensationis officia non recuses. ne sepultis opibus de-
restabile cupiditatis nomen subeas: et turpis ignominie
detrimentū. **Q**uid enim proficit promptuaria liquoris
penetralia nūmismatibus: et horrea compleri leguminibz
dum horum possessor tetra cecitatis offuscatus caligine: z
auaritie vinculis irretitus inter copias esurit. et sitibūsus
moritur inter vndas? **Q**uid tibi diuitie p̄sunt si pauper
habundas **V**nde quidam

Fungere tu lucro precendo nomen auari
Nec tibi sit carus census quē seruat auarus

De fama acquirenda

bonū nomen

donec vixeris

Si famā seruare cupis **D**um viuīs honestam
ex toto corde infames voluptates

Fac fugias animo que sunt mala gaudia vite.

Fame decus magnificum/humane dignitati venera-
cionis offerens condimentum: nullis studioꝝ exercicijs
efficacius acquiritur: ac gumphis solidioribus retinetur:
q̄ speris cenose voluptatis illecebris: aut contagiose stoli-
ditatis vicijs: rationis aurigatus curticulo/omnem impe-
tum pprie voluntatis abhorreas. et honesta conuersatio-
nis studia confecteris. ne forsan sinistris cācellatus rumo-
ribus: dum alta fame fastigia conaris ascēdere: in infamie
foueam precipitatus incidas et inuite. **F**ac fugias animo
que sunt mala gaudia vite **V**nde quidam.

Omnia si p̄des famā seruare memento

Qua semel amissa nunq̄ reuocatur in vna

De honore senectutis

.i. qm̄ tu sis sapiens

.i. senē deficientem

Cum sapias animo noli irridere senectam

modica puerilis

Nam quocūq; sene sensus puerilis in illo

Nisi ab orbita compositae morigerationis aberres: annis senilibus semp̄ exiltimes deferendū. et abiecto derisionis iaculo: p̄p̄ntioris reuerentie obsequijs reuereris. vt p̄p̄rij casus tui futuri nō immemor: iugo videlicet senecutis prebiturus ceruicem: vel iuuentutis dispendio mortuus. nec damnosa pigrities frequenter rationis viduata moderamine: ad ydeotiam puerilitatis accedat. et tunc etiam cōmunia iocositatis solatia detestatur et horret/ animo non tranquillo. **N**am quocunq; sene: sensus puerilis in illo **V**nde nouus catho

Opratū seniū dum venerit est benedictā.

Cūq; senes faciunt puerilia tunc quoq; sunt.

In factis pueri stulti q; tenentur haberi

De utilitate artis et scientie

artē liberalē vel lucratiuā

Disce aliquid nā cū subito fortuna recedit

cui? fortuna nō est dñā

Ars remanet vitam hominis nō deserit unquā

Humane p̄fectionis ymaginata perfectio: nō corpori decoris terminatur effigie. non honoris immēsitae fulsitur. non diuitiarum pondere stabilitur: **S**ed studiosi laboris retenta solertia: in hanc artem sapientie promouens ad terminos sue concupiscentie virtualis inducit. **H**ac ergo continue exercitationis peritiam prouida sedulitate sequens: vt sapientie matris thalamos exercitationis laurea coronatus introceas. deferens bestialem ignorantie semitā sordidam et iniquā **A**rs remanet vitamq; hominis non deserit vnq; **V**nde nouus catho

Artem seceris quous opulentus haberi
Ars manet et durat fortuna recedere curat.

Audi vide tace.

Audi vide tace si tu vis viuere pace

Prospicito cuncta tacitus quous quisque loquatur.

qm ex habundantia cordis os loquitur manifestat

Sermo hominum mores celat et indicat idem

Circuspectionis moderata temperies: ex minimis magna/et partibus tota/et ex indiuiduis genera comprehendit. **P**u ergo inter quoslibet filiorum adam te adesse contigerit: quorum sermonum ineptias accepta patientie cautela moderanter attende. alieni sermonis immoderantiam prudenti dissimulatione pretereas. ne quandoque vt ait salamon/iuxta stulticiam suam respondens fatuo similis vis dearis eidem. **S**ermonum mores celat et indicat idem.

Unde nouus catho

Alterius verba tacito moderamine serua

Verba que celant mores eade que reuelant

De exercitiorum habituatione

illam recolendo et ad alias tendendo .i. bñ doctus fueris

Exerce studium quamuis perceperis artem

.i. diligentia ad artes liberales ad artes manuales

Et cura ingenium sic et manus adiuuat usum

Si subtilioris vene fueris ingenio sublimatus: si multis studiozum exercitijs agitatus: **S**i demum celum vertice pulsans genosophistarum numero fueris aggregatus: non ob hoc quamuis ex presumptionis audacia te perfectum existimes aut nullius exercitacionis studio indigentem. vtriusque ne hominis precipitanter in lapsum corruat: quod multis laboribus antea fuit acquisitum. **S**icut enim manuale artificium

realis operationis frequentatione pficitur: Sic sapientia
lis disciplina lucerna crebre meditacōis lugubratione ful-
citur. ⁊ pnegligentie pigritantis ignauia insperate corruit
in delusum. Ut cura ingenium sic et manus adiuuat vsus

Vnde nouus catho

Sensus curando crescat vsus operando.

Sedulus artificem iuuat vsus cura legentem

Et studeas plus te q̄uis sis fructus in arte

In vite delictis nil confidas

future mortis

Multū venturi nec cures tempora fati

tempalem

mundanā

Non metuit mortē qui scit contemnere vitam.

Si fortitudinis armatura munitus et constantie ba-
sibus fueris stabilitus: a fatalis vite timore meticolose sol-
licitudinis intuitū diligēter aduertas. Ista quidē inces-
sabilis exercitatio humane nature aduersaria: tāq̄ tineā/sa-
nitatis hospite suū anxietatis potestas: ab initio multipli-
ci fatigatione corrodit. Ad ardua virtutū igitur si sapiē-
ter ascēderis: inter vite delictas et humane mortis angus-
tias: nullā diuisionis facies sectionē. Si possidendo terre-
na iam celestis animo mūdane rei voluptatē legeris: et tā-
dem debitum mortis exsoluēs: eo libentius exreas quo de
exilio in patriā reuertes. mortē in hoc exhibens volunta-
riam non simitam. Non metuit mortem qui scit contemne-
re vitam. Vnde quidam

Mors iuuenes rapit atqz senes nulli miserendo
Mors equat legē rapiens cū paupere regem

De scientie pmutacione

sapientibus

.i. tu ip̄e doctus

Disce sed a doctis. indoctos ip̄e doceto.

Cōdicanda et nō occultanda

bonarū artū

Propaganda etenim est rerū doctrina bonarū

In quacūq; hōim verferis frequentia: hanc eruditi
onis itudiose regulā mente et opere psequaris: vt ab hijs
quos virtutū nutritrix sapientia habundantiorib⁹ sui lactis
potauit edulijs: insatiabile desiderū doctrine salutaris af
sumas. Ita tamē q̄ quicq̄d in hui⁹ exercitacionis scrutinio
sine fictione didiceris: cōmunicato labore transferre in ce
teros nō postponas. **N**ichil enim ad salutē vtilius: nec
bonis moribus eque ptinenter ac cōmodū: qm̄ prudentie
rinos/aut sapientie flumios: in subiecta plurima gratuita
liberalitate transferre. hec est enim institutio mentiū opti
marū **Propagāda etem est rerū doctrina bonarū** **V**n̄ dicit
psius **Scire tuū nichil est nisi te scire hoc sciat alter** **S**i po
natur tuū loco te seruit ad ppositū nostrū

De temperantia circa potum

nō vltra appetitū

corpe et mente

Hoc bibe q̄ possis. si tu vis viuere sanus.

ergo abstinentia est summa medicina

excessus vel ebrietas

Morbi namq; mali. causa est quecūq; voluptas.

Sobrietatis mensura contentus: castrimerge nau
seam et ebrietatis procures diluuiū amputare. **P**ostq̄
enim tyrannico iure/aut verius iniuria hec pestilentia cor
pus obsederit: omne virtutis collegium abiicit et ppellit
nec minus corporalis motus temperiem: ad varias egritu
dinū passiones inducit. felliti doloris aculeos s̄b melle mo
mentanee delectationis abscondit. arridens vt derideat/
congaudens vt decipiat: quasi hamū cibo operit. et melle
attonico escas contegit acutas **M**orbi namq; mali causa
est quecūq; voluptas **V**nde nouus catho
At sanior esse potes viciū raro quoq; potes
Dat pevas multas exoptata q; voluptas.

De cautela cōtrarietatis

^plaudaueris publice ^pbaucris
Laudaris quicūq̄ palam quocūq̄ pbaris.
^{laudatū caue} ^{vitaperes}
Hoc vide ne rursus leuitatis crimine damnes

Si moralis senece documenta dulcisona/vigili medi
 tatione perquiras: in laude vel vituperio humanarū p̄so
 narum/vel actuum non excedes. vt ne quēq̄ excessis lau
 dib⁹ efferas: quod videtur adulationi proximum. nec ex
 cessive redargutionis pungas aculeo: quod a detractioe
 maliuola non creditur alienum. // Si tamen quempiam
 palam pluribus aliquotiens extuleris: seu etiā acerba mo
 morderis inuectiua: in assertiones oppositas nūq̄ sermo
 nis habena visus fueris intorquere. si duplicitatis vocabu
 lum et honestatis titulos sanos manuteneare volueris et in
 demnes. **Hoc vide ne rursus leuitatis crimine damnes.**

Vnde nouus catho

Si quis damnabit q̄ prius ante p̄bauit
Talis laudator leuitatis habetur amator

¶ Tpe felici memēto futuri aduersi et ecōtra

.i. p̄sp̄eris sp̄. tuis existentibus illa
Tranquillis rebus. q̄ sunt aduersa cauerto
 in aduersitate p̄sp̄eritatē ecōtrario

Rebus in aduersis melius sperare memento

Si socratis cathonis ac diogenis actus magnificos
 imiteris: in mixtus validioris muro p̄stātie: fortune leuētis
 impetus nō horrescas. s̄ q̄i tetragonus sp̄ p̄stitutus in soli
 do: nulla alterationis ineptia: aut supuenientis adūsitatis
 nubilo iexpugnabile castrū fortitudinis obruet. // Sapiēs
 equidē p̄stitutus in p̄sp̄is: nullo cōfictie tumore sustollit

dum lubricū facilitatis humane prudēter aduertit. nec re-
pentinis insultib⁹ aduersitatis frangitur. nec duce cōfidē-
cia quibus extimat habiturū: et sic a suo vallo pstantie nul-
lis deteretur enentibus. nulla tempestatu in iuria neq; vē-
to **R**ursus in aduersis melius sperare memēto **Vñ no. ca.**
Rebus tranquillis metuas aduersa sub illis.
Rursus in aduersis melius sperare supsis

De sapientie nobilitate

.i. ne vaces turpi ocio .i. diligentia et studio

Discere ne cesses cura sapientia crescit

qm̄ ars semp̄ crescit et vita decrescit

Raro datur longo prudentia temporis vsu.

Semitam rōnis si introgressus humane mētis inge-
nuitatem attenderis: nullis obsequiorū functionibus: nul-
lius exacte diligentie stipendijs: poterit ad equalitatis de-
bitum ipsius magnificentie respōdēri **S**pa quidem natio-
ne celestis/et eterni regis filia. terrenis non delectat affec-
tibus. sed omnes scorias humane feditatis abhorret: iux-
ta salomonis sētenciam sue dignitatis solium in altissimis
stabiluit. vt igitur eidem debito familiaritatis obsequio
subseruias. tue considerationis oculos dirigas in sublime
nunc scientie vernantis cōquiras. nunc sapientie chozuscā-
ris theozemata. nec precipua actualis exercitatiois opa
habeas. ⁊ si lōgo operose sollicitudinis studio ista perege-
ris: non illico fastidiat studiū. aut tempestiue desinat ab in-
ceptis: donec in premissis nichil agendū reperiat **S**am sa-
pientie puteus ad tantā mensurā p̄funditatis attingit: q̄
eius infima posse cōtingere de mendatio conuincitur ⁊ de
susu **R**aro datur longo prudentia t̄pis vsu **Vñ no. catho**
Dicas q̄ nescis curādo scientia crescit.
Sensus et auget si longior vsus habetur

Lauda parce vitupera partius

nō nīmū amīcū tuū sp.illum laudaueris

Parce laudato nam quē tu sepe pbaris
tue aduerſitatis qz in neceſſitatis articulo pbat vera dilectio

Una dies qualis fuerit monstrabit amicus.

Dum fedus amicitie cū quolibet hominū te adeptū
putaueris: nullius in eū fermentate dilectionis incōmoda
suspīcatus: moderatus tamen laudū preconijs: et tempe-
rata confidentie ſtatera eius laudes conſeras. // **Nō** em̄
ſeductoria planſibilitatis allocutio: non pmiſſorie volun-
tatis impetus: amicitias faciunt eſſe ratas. **Parce** quidē
euenit/ vt quē cōmendatioz lingua ptuleris: et cui ancho-
ram confidentie conſixeris pleniorē/ dū fortune neceſſita-
tis caſus emerſerit/ pegrinus tibi fiat cōmutatis affectib⁹
et obliquus **Una dies** qualis fuerit oſtendit amicus.

Unde nouus catbo.

Uate caue dici nīmū laudantur amici.

Tempus monstrabit. te quantū amicus amabit

Neminē a quolibet discere pudeat

ne vrecūderis

illa

Ne pudeat q̄ neſcieris te velle doceri

ſciā eſt de numero bōz hōzabiliū .i. velle i tūbz ignozā errāz pudor ē

Scire aliquid laus eſt. pudor eſt nil diſcere velle

Si caliginos̄is ignorantie tenebris obuolutus: ſcien-
cie radiātis lumine te viduatū doleas: nullius pudoris
rubore/ aut conſuſionis ignominia terrearis: quū docto-
res conſuleris. cū ſumma ſedulitatis indagine et hiantib⁹
intellectus auribus: inſtructoris ſapientis doctrinā ſuſci-
pias ſalutarē. // **Quis** enim vberius ſtoliditatis pretēdit
infamiā: quis ampliorē portionē miſerie alienis p̄mittit
obtuſibus: q̄ ſi cecus et ceſpitans ſui itineris ducatū abij-
ciat: copias ingrata fronte repudiet. aut inſcitie miſeria ca-
thenatus liberatozē reſpuens: pertinaci animo malit ppe

tuis sue cecitatis carceribus detineri: **S**cire aliquid laus
est pudor est nil velle doceri **V**nde nouus catho
Re pud eat queri qui nescit arte doceri
Qui scit laudatur qui nescit vituperatur

Fecundi calices quē nō fecere disertū

.i. in actu venereo et in potādo vino. est voluptas. sed illā sequūt lites. nā
multi ppter luxuriā et ebrietatē picunt.

Cū venere et bacho lis est coniuncta voluptas

.i. q̄ delcābilis et laudabilia s̄ ai nr̄i accepta illō sp. et volupta⁹ corpis

Quod lautum est animo cōplectere. sed fuge lites.

Nullū humane rōnis vinculū reperitur euidentius:
aut potentius experitur: q̄ secundis calicibus/et lenocinā
tis veneris stipendijs militare. **E**Por est uante flamma
libidinis: omne virtutis seminarū dissipatur **V**inc belloꝝ
strages p̄deunt. hinc iurgioꝝ ob p̄bria: hinc confusio et
ignominia nutritia feditatis **D**ec igitur animo victore cō
culcans: mediocri paritate contentus: cypriidis discipulā
et bachi nauseantem crapulā/quam nunq̄ comitatur feli
citas/effugies et euites **Q**uod lautū est animo complecte
re sed fuge lites **V**nde nouus catho
Bachus frigescit tenus sed ipa calefcit
Aitigiū vita cū res sit honesta petita.

De simulatoribus fugiendis

nimiū humiles

declinare et fugere.

Dimissos animo tacitos q̄ vitare memento

loco

tranquillū sine impetu

.i. pfundior

Quo flumen est placidū. forsan latet altior vnda

Juxta cuiusdā sapientis sententiā homo inter cūcta
animatā est voluptate varius. et affectione diūsus **S**crip
ture enim testimonio inscrutabile ē cor hominis quis cog
nosceret illud: **N**on igitur ex signis exterioribus/que fre

quenter mendaciū cōmentantur/interioris hominis secre-
ciora latibula ppendunt. **P**erfacile enim est inter homiēs
repire: qui muliebri more blesis et fractis sermonibz v̄ba
de pmunt. suspirātes frequētius et sopbistice laudis oleū
ppinantes/vultu applaudentes virgineo. **S**ed dū nocen-
dit tempus aduenerit: mordacem scorpionis aculeū reser-
uantes. **E**t hij quidem tanto sunt cauendī diligētius:
et tota mentis industria prouidendi: quanto laqueos fac-
tionis deceptioe sub dulciloquio cunctis contingunt: cō-
scientia fetida et immunda. **Q**uo flumen est placidum for-
san later altior vnda. **V**nde nouus catho
Fac vt deuites sub falso pectore mites
Nec credas vndam placidā non esse pfundā

¶ Aliorū diffortunys te pacifica

.s. mala vel aduersitas

Cū tibi displiceat rerū fortuna tuarū

hōis p̄spera hōie infortunia ignobilior

Alterius specta quo sis discrimine peior

¶ Cū solita fortune rabies: te toruis conspectans ocu-
lis/in psona seu peculio insperatū deferat nocumētum: nō
ob hoc vllius mentis constantia: in abissum desolationis
incidat. sed fortune melioris gratulatione retenta: vberio-
ris eventus presagiat incrementum. **E**t vt pprie incō-
moditatis dispendia/moderantius sustineat. alieni casus
miserabilitate pensata: sue cognitionis oculis diligēter o-
bijciat pestiferos pximorū casualitatis eventus. z tunc ex
alienis periculis effectus cautior/ ppria parui pendet dis-
crimina. cū in fortuite cōslictationis acie/magnus pximo-
rū numerus: equalis tibi fuerit. siue maior. **Alterius** spec-
ta quo sis discrimina peior. **V**nde nouus catho
Non contristaris si rerū damna sequareis
Hij te sequūtur qui peiores habere vident

Tutiora semper eligit

.i. opus aggredere p viribus tuis .i. navigare circa litus et terrā
Nō potes id tempta nam litus carpere remis.
securius nauis .i. extendere p̄fundū

Tutius est multū: quā velū tendere in altū

Nec duo eandē habent sententiā. cū illis sup̄positis **Q**uod potes id tēta opis ne pondere pressus **S**uccūbar labor & **R**isi q̄ id hoc in loco **C**atho noster p̄met̄ba p̄horam de naue p̄bat. **N**auis enim ab inexpto securius circa litus remis ducitur: q̄ velo ventis dato/in alto mari picliretur **N**emo igit̄ materias agendas sup̄ra vires assu mat quas p̄hibente ignorantia debito fine terminare non posset. hoc idē preclare dicit **O**ratius **S**umite materiam vestris qui scribitis equā. **V**iribus: et versate diu q̄o ferre recusent **Q**uid valeant humeri. & **N**ō nouus catho **I**llud temptabis si tuo posse purabis **T**utius est prozā sup̄ equoris adire terrā

Contra virtuosos nō insultes

p̄bū et honestū litigare maliciose
Contra hominē iustū noli cōtendere p̄aue
quia iurias iuste illatas vindicat

Semper etenim deus iniustas ulciscitur iras

Cum in rebus creatis multiplicib⁹ resultet vestigiū creatoris **I**uxta apostolū **I**nuisibilia dei a creaturarum specie cognoscantur **I**n nullo tamen evidentius agnoscitur/clarius attēditur/aut manifestius speculatur/bonitas creatoris: q̄ in viro polimito iusticia: et virtutū scematib⁹ adornato **Q**uius contuberniū vir sapiens omnibus p̄ponet diuicijs. gratissime familiaritatis obsequio cōmunicato. **C**ontra hunc effrenate lingue p̄citas: iurgiozū uenena non euomat. cachinnos irrisionis non inferat contu

meliaz nō excutiat tēpestates. **T**aliū enim qui cōuerfatione diuini sē: et vite claritate celestes/ tēp inuicias p̄pas
ōnipotēs districta feueritate: cohercet inferēs penas mul
tiplices atqz miras **N**ā deus iniustas semp vlciscit iras
Vnde nouus catho.

Aultū deliras si iusto porrigis iras
Ira non iustā dñs non mittit in vltam.

De longanimitate in aduersis

.i. damnū ex piculo maris qñ bona p̄ijciuntur in mare

Est iactura grauis q̄ sunt amittere **D**amnū

.i. sp̄ere sua p̄ amico vel p̄ republica vel p̄ saluacione vite

Sunt quedā que ferre decet patienter amicū

Licet multiplici incōmoditatis discrimini hūana p̄
pago subiaceat: et secundū vtrūqz hominē frequentius ac
multipliciter affligat: speciali tñ progatiua molestie p̄tur
bat acerbius/ et vehemētius anxiat: dū amicū fidelis ex
perit apocapā. cui⁹ damni p̄niciē/ nullo p̄t iteracionis bñ
ficio reparare **I**n qua tñ desolationis molestia sic lōgani
mitate fungendū est: sic animis virilibz insistentū: vt lōge
ua doloris amaritudo nō mordeat sup hīs: que indicit na
turalis p̄ditio/ et diuine legis series cesuit adimpleri. qđ q̄
de nō imerito censereť temerariū et iniquū. **S**unt quedā
que ferre licet patienter amicū **V**nde nouus catho.

Non est causa leuis damnose amittere queuis.
Quedā putabis patienter quisqz amabis

De p̄laxitate vite tue nō confidas

multos annos

spondere

Tempora longa tue noli p̄mittere vite

ad quēcūqz locū vadis

Quocūqz egrederis sequitur mors corporis umbra

Aportaliū cunctis nota conditio: ignara p̄ueran-
cie/et impermanencie lubrico constituta: longe a sapientie
foribus exulat: et in stoliditatis suburbio collocatur. si lō-
geuitatis indutias sibi ad pprie voluntatis obsequia com-
mētetur acceptas. et hac fretus fiducia virtuosa negligēs:
ac viciōsis inherens/per agrum insolentie iuuenilis excur-
rat. **D**ocet quidem natura/ z instruit experientia: q̄ dū
plures future prosperitatis annos: falsigrapha calculatio-
ne nobis p̄mittimus. p̄cessos dies ad penitentiā in passio-
num desiderijs peragentes. extemplo tanq̄ nocturnus fur
sue corporis domū pfodiens supuenit interitus. diuine ex-
acerbationis iudiciū concomitans asperū et inuite **T**ēpo-
ra longa tibi noli p̄mittere vite **V**nde nouus catbo
Non tibi confidas vt longo tempore viuas
Nā quicūq; sapit mors post vestigia vadit. **V**n̄ quidā
Preterit iste dies nescitur origo secundi
Aut labor: aut requies sic transit gloria mundi

De cultu diuino

deuot' opibz .i. recōcilia te deo .i. p̄mitte

Thure deū placā. vitulū sine crescat aratro

.i. deus non placatur p̄ immolacionē animalū occisorū

Non credas placare deū dū cede litatur

Patrialis reuerentie diuine maiestati prebiturus bo-
nozem: non in victimarū hostijs/aut vitulorum sanguine
vel bircorum: omnipotentis iniuriā pacificatā existi-
mes. quam reuerencialis humilitas/et coutriti cordis ob-
latio: oracionis legatione premilla sufficienter emollit.

Nam etsi lege moysayca sacrificiorum libamina: et varie
exterioris satisfactionis misteria: visa fuerint imperari: in
figura tamen contingebat illis. et mistice interpretacionis
prestolabantur auxilium. que omnia lex gracie plenius ex

bibet et effatur **N**e credas placare deum cum te clia liqua-
tur. **V**nde nouus catho

Victima seruetur dño thus sacrificetur

Nunq̄ placatur dñs nec cede litatur

De longanimitate in infortunys.

prope et loco tu hōi fortunato homini
Cede loco lesus fortune cede potenti

inferre damnum inferre comodum
Nedere qui potuit aliqui prodesse valebit.

Multimode perturbationis furis agitatus: et sinistra
fortune seuioris exptus: nō ob hoc impatientie gladiū in for-
tune contumeliā violenter inflectas. quā nullus mortaliū
nisi longanimitatis ac patientie cōstantia potuit modera-
re. **S**ed dū senientes iracūdie vehementis impetus: in ce-
ci minimis maiestate impulerit: tantis collisus duricijs p-
prie artis deliramenta cōsequitur. sue stoliditatis gladio
repercussus.

Speret ergo qui metuit. confidat qui ledi
tur. qui opprimitur nō desperet. quia quibus fortuna au-
sterioris euentus presentauit initia: mutabilitatis nō ime-
mor: ex isperato fines psperos exhibebit. **N**edere qui po-
tuit quandoq; prodesse valebit **V**nde nouus catho

Non vlcisceris tu queuis lesus haberis

Qui ledit temere poterit quq; valere.

Te ipm corrige de peccatis

deliqueris pro tali peccato postea
Cū quid peccaris castiga te ipm subinde

per dolores et penas pena infirmitatis tue
Dulnera dum sanas. dolor est medicina doloris

Si fragilitatis humane propellente lasciuia: in foue-
am cuiuslibet viciorum incideris: non more aspidis surde

pollicem medicantis abijcias. aut diutina obstinatione iaceas. in tue sterquilinio feditatis. ymmo magis metales oculos ad lumen supne cognitionis erigens: et in teipm vltor iustissimus cōgruo seueritatis medicamine mederi no ueris. tui veritus lesionem. **S**icut enim asperū plano re tunditur: et contraria. ppelluntur contrarijs: sic pprie de lectacionis macula satisfactionis acerbitate compescitur/ et pena laboris. **V**ulnera dum sana dolor ē medicina doloris **V**nde **Q**uidius.

Alt corpus redimas ferrū patiaris et ignē **E**t ezopus.
Serre minora volo ne grauiora feram

De antique amicitie cōseruatione

pdamnabis.

Damnaris nunquā post longū tempus amicū
.i. pmas cōfederaciones amozis

Mutantem mores sed pignora prima memento

Quotiens inite amicitie federa amico se habēte deteri? erga te senseris claudicare: moderata facilitate sustineas: nec in eū subite mutacionis impulsu nouellas dissen cionis q̄rimonias: aut sinistri rumoris molimina nisus fue ris ppalare. **Q**ue em̄ demētior opinio: aut sophisticate rōnis maior abusus: q̄ alterius macula volūtarie inq̄narit et fidē reuocare prestitā: moderationis iudicio nō retēto. **M**utauit mores sed pignora prima memento **V**n̄ quidam **N**ihil turpius. q̄ cū illo bellū gerere: cū quo familiariter vixisti.

De humilitate in officijs custodienda

laudabilior: ad quod assumptus es magis dilectus hominibz

Gratior officio quo sis magis carior isto

.i. mercaris habere nomen

.i. inutilis ad officij.

Ne nomen subeas qđ dicitur officij pdi

Hanc prudētie regulam cordis auribus retinere cō-
tēdas: nec ab ipa quouis prepediente negocio studeas re-
silire. vt si ad queuis publica officiorum misteria deputa-
tus fueris: supbie tumescentis abiecto rigore: et indebite
dominationis imperio relegato: sic in semita moderatio-
nis incedas: vt nullius stomachantis indignationis tue vi-
ciositatis merito/ ad iniurias puoceris. ne cōmissum tibi
ministerium violēter cogaris abijcere. in tui nominis iniu-
riam/ non sine infamie nomine et moleste. **Pratioz officio**
quo sis mage carioz esto **Vnde nouus catho**
Officij gratus fias vt sis ad amatus
Supra te dici ne queat officij di.

De suspicionē precauenda

.i. infamis vel de alio suspiciōē hñs

Suspectus caueas. **ne sis miser omnibus horis**
actiue et passiue

Namq; timidus et suspectus aptissima mors est.

Air optimus sincere conscientie debzatus a limo: non
faciliter ad suspiciōis incōmoda: aut sinistre opinionis in-
terpretandas versutias inclinatur. **Nam pfecte conscien-**
cie hec pprietas censetur accepta: vt siquidem fame et pro-
prie veritatis testimonio/ sibimet iudicium phibet: sic alio-
rum diiudicare reatus: et culpandis criminibus insilire
censet indignum. Hoc siquidem est veracis iudicij signū
precipuum: q; sicut ponderatis proprie viciositatis demer-
itis in iudicando subsistit: sic non faciliter aliozū demer-
itorum estimatione mouetur. nec pro certis dubia recipit &
admittit. nam hec impertinentis nature conditio/ et pessī-
ma fors est. Nam timidus et suspectus aptissima mors est
Vnde nouus catho.

Suspectus semp non est miser ille libenter
Nam mors apta quidē suspicio constat eidē

De miseratione circa seruos habēda

ab labores loco bestiarū

in vtilitatē tuā

Cū fueris proprios seruos mercatus in vsum

nō bestias

seruos tuos

Si famulos dicas homines tamen esse memento

Iure gentiū quondā seruitus introducta: magnam
diffidentia moribus et discrepantiam in humanis actibus
induxit. Cū siquidē ab initio nata hominū conditio vni-
formis originis emanatione p̄dierit: mirande nouitatis
presagio actum est: vt vnus libertate polleat/alius vero iu-
go empticie sit addictus. **S**i contingat igitur huiusmo-
di mancipiorum famulatu potiri: sue conditionis miseriam
benigno fauore prosequere. et debita iporum famulatus
officina contentus: nimie seueritatis aculeum non appo-
nas. memoriter retinens/ q̄ nos omnes et singuli in mūda
ne ciuitatis area: sub eodem principe vario agone conten-
dimus. eiusdē patrifamilias serui sumus. qui singulas ac-
tuum ac cogitacionū nostrarū d̄as de supernis inspicit. re-
tributurus penam vel premiū cū sibi gratum fuerit in mo-
mento. **S**i famulos dicas homines tamen esse memento

Vnde nouus catho

Cū sis mercatus famulos seruos q̄ lucratus.

Sunt homines isti preciosi quos habuisti

Ad fortune dona cito manus extende

capienda est oportunitas incipiendi aliquod opus.

Quā primū rapienda tibi occasio prima

occasione iteratā

.i. quā p̄ negligentia p̄didisti

Ne rursus queras q̄ iam nexlexeris ante.

Si humanorū euentū sedulus explorator: si fortune mutabilitatis fueris indagator. **N**anc consultissime de liberationis regulā non abicias. vt quotiens te grate prosperitatis serenus fauor impegerit: elato animo nō recuses memor illius horacij. **T**u quācūq; deus tibi fortunauerit horā Grata sume manu/nec dulcia differ in annū. **Q**ui enim pprie inmixus prudētie: presentia negligens/a posterioribus inchoans/instantis fortune stipēdia seducto corde repudiāt: iuste talionis ānis homo priuat iste. **N**e rus sus queras que iā neglexeris ipse. **V**nde nouus catho. **Q**uam cito res datur occasio prima petatur. **N**e recordare velis que neglexisse videris.

De diuina correctione malorū

subitania

q̄ videntur mali

Morte repentina noli gaudere molorū

.i. iusti q̄z subita morte

Felices obeunt quorū sine crimine vita est

Diuine seueritatis iudicium. e centro diuinitatis p̄diens: multifarie multisq; modis secundum culparum exigentiam corripit criminosos. dum alios quidem pia misericordie ratione sustinet. vt patientia diuine bonitatis allecti/recipiscāta criminibz. tandē penitentie fructū adepturi. alios vero districte seueritatis pungit aculeo. dū aut repentinū interitus animaduersione p̄cellit. aut varijs tribulationū penurijs arceant. diuine satisfiat iusticie et cūctis cernentibus trāseat in exemplū. **E**t eorū nichilominus cōsummatione terribili: nullius iocūditatis merities tuis applaudat affectibus. cū nonnunq̄ iustis ac bene meritis conformis interitus prebeat. sed potius diuinorum iudiciorum p̄funditate p̄territus: affectū fraterne cōpassionis exhibe.

et ad miserandi refugium te iudica **F**elices obeunt quorum
sine crimine vita **V**nde nouus catho
Ad subitam mortem prauos venisse qz optem
Recidit iniustus necno sine crimine iustus

De coniuge non facile sumas mali suspicium

et non habes bona .i. q. ipsa sit suspecta

Cum tibi sit coniux. nec rex. nec fama laborat
vitare debes male suspicium de nomine uxoris tue

Vitandum ducas inimicum nomen amici

Inter ea que in coniectu hominum deducuntur: nichil
attemperat facilius/nichil frequentius cancellatur: quam iuue
nis mulieris intuitus. que nisi artificiosissima distractionis cau
tela: et verecunde circumspectionis industria/modeste pui
deat: ignominiam infamie non euadet. **S**i ergo uxoris exp
tus amplexus: coniugem tuam tam odiosis senseris titulari ru
moribus: non illico repentine credulitatis spiritum prebeas
referenti. quia ut in plurimum muliebris sexus fragilitas:
plus in hac parte laborat infamia/quam delicto. nec in quemquam
de amicorum numero funem dilectionis abruptens: crime
tam neperarie operationis imponas. perpetue hostilitatis
molimine concitato. non enim est credendum omni spiritui. et
satius est frivole estimationis iniurias abijcere: quam ab ipsa
rum credulitate deuinci. **V**itandum ducas inimicum nomen
amici **V**nde nouus catho

Cum labor incubat qui rem famam qz remittat
Iunctus ad uxorem illius vitabis amorem

Quod in studiis non est desistendum

p labore scire et intelligere

Cum studio tibi cognoscere multa contingat
adhuc vitabis plus

Fac discas multa vita nil discere velle

Nullus mireris si carmen nudū haberis
Pens pauprina coniūxit carmina bina

Hic finē aspice **C**athonis viri mo-
ralissimi. et in via mortū sane gra-
uissimi **C**um cōmento fratris **R**o-
berti de euromodio monachi **C**la-
renallis **T**am ōborū ornatu lina-
to: tamq̃ sentēciarū grauitate pre-
claro: vt ex iouis cerebro videat̃
emanatū. **I**mpressum in oppido
mercuriali **A**ntwerpiēsi: p̃ me **G**e-
rardū **V**eer: prima die **M**arcij an-
ni dñi nostri **M**cccc lxxxv.

Spb. 406.

non habetis
firmata bona

athome vira
moti fenepe
erto franca de
io monaco di
onū omnia h
cū grauitate
ceretio vide
flum in oppo
reptem me di
die Martij
c lxxx.

OT-
EX
RF

61 18 17 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 **A**

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Gray Scale

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
------	------	-------	--------	-----	---------	-------	---------	-------

